

JEREMÍAS

**Jeremías usai ka ñu 'iti
'ikë kiá ñuikë bana**

1 ¹ Achúshi uni anuaxa aín
aintsikama sacerdote 'ikë
anu ka achúshi uni Jeremías
kakë 'iakëxa, aín papax ka
Hilquías kakë 'iakëxa, ax
ka Anatot kakë ëma anua
Benjamínën ñaká bukukë
me anu tsókë 'iakëxa, ënëx
ka usakin ñu 'anan usai
Jeremías kia bana 'ikën.

² Diosan ka Jeremías
Amonnën bakë bëchikë
Josías ax trece baritia Judá
menu 'apu 'ain kakëxa.

³ Kanan ka Joaquím Josíasnën
bakë bëchikë axa Judánu
'apu 'ikë a baritiakamanribi
kakëxa, kanan ka Sedequías
Josíasnën bakë bëchikë
itsi axa once baritia
sënëntamainun Judánu
'apu 'itëkënkëbëtan kakëxa,
usa 'ain ka a barin mapai
achúshi 'uxë sënënkëbëtan
Jerusalénnu 'ikë unikama
ami nishkë unikaman atun
menu buánkëxa.

**Diosan Jeremías kakë
uni ka ñuikë bana**

⁴ Diosan ka ësokín 'ë kaxa:

⁵ 'Ën kana min titan puku
'ukëmëu 'ikëbi mi
kaisakën;

'ianan kana min titan mi
bakënkë 'ikëmashi mi
kaisakën;

'anan kana kamabi menu
'ikë unikama an Dios kikë
bana ñuixunkëmi 'inun mi
kaisankën.

⁶ Ësakin kakëxun 'ënribi kan:
¡'Ën 'Ibu Dios! ¡'Ëx bënëá
pain 'ixun uisai banati
kara abi 'unaniman!

⁷ 'Aínbi ka Diosan 'ë kaxa:
Uni bënëá pain kana 'ain
kamina kitima 'ain. Mix
kamina uinu kuanun
karana 'ën mi xuti anubi
kuanti 'ain,
usa 'ain kamina kuanxun 'ën
mi kakësabiokin atu kati
'ain.

⁸ Usa 'ain kamina uinu 'ikë
unimibi rakuétima 'ain.
'Ëx kana mi 'akinux mibëbi
'iti 'ain.
'Ën kana Dios 'ixun mi kakësa
okinbi asérabi 'akinti 'ain.

⁹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibun
aín mëkën mëshpakín 'ën
kuëbí mëëkin 'ë kaxa:

¹⁰ 'Ën mi bërí 'unánmikë bana
usakinbi kamina kati 'ain.
Bërí kana usakin ñukama
'akin anua 'apu 'ikë
ëmakama 'imainun bëtsi
menu 'ikë ëmakama,
ñankáishi 'itánun masókin
rurupakín,

- 'atima okin kēñutankēxun
mi,
amiribishi birukin 'atēkēnun
mi kain.
- 11 Diosan ka ēsokin 'ē kaxa:
Jeremías, ¿añu kara min
iskē ēnēx 'ik?
Kixun ñukákēxun kana kan,
achúshi 'amukutan pēñan
bēnētishi uabutia kana
isin, —kixun kana kan.
- 12 Kakēxun ka Diosan asábi ka
kamina isan —kixun 'ē
kaxa—.
Usa 'ain kana 'ēn bana,
kikēsabi oi kara bēnētishi,
'ia kixun kainin.
- 13 Diosan ka amiribishi 'ē
katēkēanxa:
¿Añu kaina min isin?
—kixun ka 'ē ñukáxa.
Achúshi ñutē kana kubinia
aín tsípumi ki 'ianan,
aín rēbúmiki pakēti
'uramashi 'ikē, —kixun
kana kan.
- 14 Usa 'ain ka Diosan 'ē kaxa:
Aín tsípúmiāx ka ñu
anpēnkakēx 'ikēsa kuatsini,
an ēnē menu tsókē unikama
tēmēramiti axa ami nishkē
unikama uti 'ikēn.
- 15 'Ēx Dios 'aish kana usai ka
'inuxun 'aia kin,
usa 'ain kana aín
tsípúmiāx 'apukama aín
suntárukamabē unun
'imiti 'ain.
Ukēbē ka atun
'apukama atúxribi aín
suntárukamabēbi uxun,

- Jerusalénnu anun atsínti
xēputi anubi atun tsóti
akánti 'ikēn,
'anan ka anun ēma kēnēara
abi bēararakin Judá
menu 'ikē ēmakama aribi
bēararakanti 'ikēn.
- 16 Ēnēx ka usakin kana an
'uchakin 'ē rakan unikama
a tēmēramiti 'ain kiti 'ikēn,
atúnbi rabinuxun bētsi
menu 'ikē unikaman
uniokē ñu 'atankēxun,
rabikin sanuira ro a
xaroxunkin rabiakēxa,
- 17 Usa 'ain kamina mix atu
'ēn kakē banakama kai
kuanux rakuéti sinanima,
anun 'akánanti nētēn
'ikēsai mēníokati 'ain;
usa 'ain kamina
kuantankēxun 'ēn mi kakē
banakama atu kai kuanti
'ain.
Atumi kamina rakuétima
'ain, atumi rakuétia kana
'ēn mi,
atunu kuanimi rakuéti
bērēnun 'imiti 'ain.
- 18 'Ēn kana mi bērí kushiira
'inun 'imikin,
ēma upíokin kēnēkin 'akē
usa 'ianan,
manē tunan ami xubu
buaruti nitsínkē usaribi
'inun 'imianan,
anun ēma kēnēarakē manē
panshian iruira usaribi
'ixunmi,
Judá menu 'ikē 'apukama
'imainun aín kushibu

'ianan, sacerdotekama
'ianan, kamabi unikama
atusamaira 'ixun minra
kanun mi 'imiti 'ain.

¹⁹ A unikamax ka mibë
mëëananti 'ikën, 'ixunbi
ka mi kanantima 'ikën, 'ëx
kana mi bërúai mibë 'iti
'ain.

'Ën kana Dios 'ixun kakësa
okinbi asérabi mi 'akinti
'ain.

**Nukën 'Ibun kakësama
oi Israel unikama
'isamatan ñuikë bana**

2 ¹ Nukën 'Ibu Diosan ka
ësokin 'ë kakëxa:

² Anu kuanxun kamina
Jerusalén ëmanua 'ikë
unikama;
munuma kuëníshkin
upíokian kuanun kati 'ain:

¡Ësakin mitsu kanun ka
Nukën 'Ibu kiaxa!
'Ën kana bënëá pain 'ixunmi
'ën kakësabiokin 'á a
sinanin,

usa 'ixun kamina an biti
unían mëratiokëxun
xanun nuikësa 'inun
mitsun 'ë nuibakën,
'imainun kamina anu
uni 'ikëma me anu ñu
'apátisama anuxunbi 'ë
'akiankën.

³ Israel unikama ax ka upíira
'inun 'ën káiskë 'aish ñu
bimi upíirabu usaribi 'ikën.
Usa 'ikëbia an 'atima okë
unikama akana uisa ñubi

kara anu 'imikin 'ën
'atima okën.

'Ëx Dios 'aish kana usai kin.
⁴ Jacobnën rënbunki Israelnën
'aintsikaman ka Dios kikë
bana kuati 'ikën.

⁵ Ësai ka Nukën 'Ibu kiaxa:
¿Añu ñu 'atima ënua mërax,
kara min chaitiokama
'ëmi 'unánkëx?

Atúnbi bëtsi dioskama añu
ñu 'ikëmabi rabikë kupín,
atúxribi usaribi ñankáishi
bërukankëxa.

⁶ Usai 'ikin ka 'ën Egipto
menua chikían 'ixunbi 'ë
bariti sinánkama 'ikën,
anu uni 'ikëma me, me
ëskikë 'imainun kuëtú me,
'umpaxñuma 'imainun anun
nísama 'atima me,
anu uni tsókëma 'ianan, me
anun uni nikëma anun
nitsiabi 'ën 'akian, a
sinánkin 'ë rabiti sinánma
'ikën.

⁷ 'Ën kana mitsu me upíira
anu 'apákëxa,
ñu 'itsaira tuaiami piti me
anu mitsu bëakën.

'Añbi kamina mitsun anu
utankëxun 'ën 'inánkë me
masókën,
usakin 'akin kamina 'ëx a me
isi kuínsanun 'ë 'imikin,
'ën 'inánkë me 'atima okën.

⁸ 'Imainun ka sacerdote
kamanribi 'ën 'akinun 'ë
bariti sinánma 'ikën,
'imainun ka an 'ën
bana kuënëo 'unánkë

unikamanbi 'ë
 'unántisamatankëxa,
 'imainun ka 'apukamaribi
 'ëx kikësokin
 'aisamatamainun,
 an Dios kikë bana ñuikë
 unikamaxribi 'ëmi
 manutankëx unin rabikë
 Baal a ñuishi banakëxa,
 usai 'ikian a ñukama rabikë
 ax ka ñankabia 'akë
 'iakëxa.

**Dios usakian Israel
 unikama 'ati kia bana**

- ⁹ Usa 'ain kana 'ëx Min 'Ibu
 'aish ësai kin.
 'Ëx kana bërí mitsu 'imainun
 mitsun xutakama ñui
 usakin ka an bana
 mëníokë 'apukaman
 'anuxun 'aia kin.
- ¹⁰ Amia bari kuabúkë au
 rikianxun upíokin pain
 istankëxun kamina;
 anuxun bëtsi uni Guedar
 kakë ëma anu kuan kin
 upíokin,
 an bërí 'ikësaí kara ñu
 'iakëxa, kixun an
 kuatanun uni xuti 'ain,
- ¹¹ usa 'ain ka an Diosan bana
 kuakëma unikaman kara a
 rabitia 'akë ñukama ëanxa
 kixun ñuikania únsarabi
 kuakëma 'ikën.
 ;A ñukamax ka këmëkinshia
 'akë ñu 'ikën!
 'aínbi ka 'ën kaisa unikaman,
 kushiira 'ikëbi 'ë rabiti
 ënxun bëtsi ñukama rabia.

- ¹² ;Naíkamë 'ëo ka unix 'ikësaí
 ënë ñukama 'ikëbë,
 rakuéti 'ikën!
 ;Usai 'ika ñu 'aisama 'ikëbë
 bërëti 'ikën!
 'Ëx Min 'Ibu 'aish kana usai
 kin.
- ¹³ 'Ën unikama ka 'iásamaira
 'inun chaiira 'uchaxa:
 Usai 'ikin ka 'ën bana
 kikësama oi 'ikin 'ë
 manukankëxa,
 anua 'umpax 'ikë nëminra
 usaribi 'ixun na
 tsónun 'akinkëxunbi 'ë
 manúakëxa,
 usakin 'ë manui ka anua
 'umpax biti nëminra
 'umpaxñuma 'inun ëskikë
 usai atux 'iakëxa.

**Israel unikama aín
 'ucha kupí anunbi
 tëmëra ñuikë bana**

- ¹⁴ Israel unikama ax ka unin
 ñu mëëmikëma;
 'ianan ka atux tëmëra kin ñu
 mëëmikë anuax bakéama
 'ikën.
 ;Uisa kupín kara usa 'ikëbi
 usakin 'akanin?
- ¹⁵ ;Uisa kupín kara axa ami
 nishkë unikama paru
 'inuánëxa, aín piti ñu binux
 kuëëkë usa kuatsini ukin,
 Israel unikama bëara
 buinkankëx?
 Axa atumi nishkë unikaman
 aín me 'atima onan;
 aín ëmakamaribi nënkin
 xarokë 'ain ka achúshi

- unirabi anu bëruama
'ikën.
- 16 Egipto menua 'ikë ëma rabé
Menfis 'imainun Tafnesnu
'ikë unikama,
maxkukin ñuumara 'inun
'imiakëxa.
- 17 Ēsaia 'ikan ax ka atun 'Ibu
Dios 'ikëbi,
'ë rakankë kupín 'ia 'ikën,
'imainun ka uisai tsóti kara
kixun kuania unánmia
'ixunbi 'ë manukankëxa.
- 18 Bërí kaina, ¿Egipto menu 'ikë
Nilo kakë baka 'umpax
xëanan, anu 'ikë unikaman
'akinun ñukatí kuankin
kaina añu bití 'ain?
¿Añu kaina Asiria menu
'ikë Éufrates kakë baka
'umpax a xëanan, anu 'ikë
unikaman mitsu 'akinun
ñukákin bití 'ain?
- 19 Min ñu 'atima 'ai 'uchakë
anbi mi 'atima oti 'ikën,
mix 'atimakë anbi mi 'atima
oti 'ikën.
Usa 'ain kamina min sinánti
'ain, 'ëmi ënkin rabikëma
ax ka 'aisama ñu 'ikë
kixun isti 'ain,
'ëx kana min 'Ibu Dios a 'ain.
'ëx Dios kamabi kushiñu
'aish kana usai kin.
- Diosan bana Israel Judá
menu 'ikë unikaman
kuaisamatan ñuikë bana**
- 20 Bërí ka 'itsabaritia
anun mitsun 'ën bana
kuaisamatani 'ikan 'ikën,

- usai 'i kamina 'ëbë
ënanankësa 'iakën, 'ianan
kamina 'ë rabisama tani
'ikankën.
- Usai 'ikin kamina 'ë kakën:
Bërí kananuna min
kakësokin 'atima 'ai
kixunribi 'ë kakankën.
'Ianan ka kamabi aín bashi
manámi 'ikë 'imainun
i pëñanakëkëkama
tëmúxun,
xanun uni aín nami 'ami
'ikësaishi niakën.
- 21 'Ën kana mi i upíira
'apákësa 'imianan,
uvas bëru upíira 'apákëx
kókësa usaribi 'inun
'imiakën.
¡'Aínbi kamina atiaira
'aisamai ninu 'ikë bimi
mukaira 'inun tuákësa
usaribi 'ikankën,
usa 'ikë kana 'ënribi mitsu
'unánkëmasa okën!
- 22 Anun chupa uxu 'ítánun
chukakë a 'imainun,
anun chupa chukati ñu anun
uitishi okin chukakëxbi ka
'ën iskëx mitsun 'ucha anubi
'iti 'ikën.
'Ëx Mitsun 'Ibu 'aish kana
usai kin.
- 23 ¿Uisa 'aish kaina mitsux:
Nux kananuna mimi
ñu 'atima 'ai 'uchanan
bëtsi dioskamaribi rabi
'uchakëma 'ai kix kikanti
'ain?
Kamina sinánkanti 'ain,
uisai kaina mitsux me

sapan Ben-hinom kakë
 anuax bëtsi dios rabi
 'ikankë kixun.
 Usa 'ain kamina upíokin
 pain añu kaina mitsun
 'akë kixun iskanti 'ain,
 mitsux kamina camello aín
 xanuxa bëtsi bari bënëti
 kuani amami amami nikë
 usaribi 'ikanin;
 24 burro raëkëma aín xanux ka
 ninu atsanx kuantankëx
 rakatax
 aín bënëbë 'isatani munuma
 raxëkanani uíni rëxun kia.
 Usai 'ikin aín xanu ñuñakë
 ax ka uínbi ñonkin
 ënanamitisama 'ikën.
 'Ianan ka aín bënë
 achúshitan aín xanu
 barikin mëraxun
 atsankimaira ñuñiaia:
 usa 'ikin ka aín bënë
 bënëkinshi mëraxun
 ñuñiaia.
 25 ¡Israel unikama mitsux bëtsi
 dioskama rabi abákiani
 taëinshi kuani mín taë
 ñumi tachakanan,
 shimai mitsun tëru ëskitima
 'ain!
 'Aínbi kamina mitsux
 kiakën: Nukaman
 kananuna bëtsi dios
 rabikin ëntima aín;
 usa 'ain kananuna bëtsi
 menuxun rabikë dioskama,
 nuihati atunu kuani nitsin.
 26 An ñu mëkamakë uníxa
 ñu mëkamatia mërakëx
 rabinkësa,

usaribiti ka Israel unikamax
 rabinkë 'iti 'ikën,
 usai 'ika Israel unikama
 atun ëmanu bukukëkama
 'imainun,
 atun 'apukama kushibu
 'imainun sacerdote
 unikama an Dios kikë
 bana ñuikë akamabëbi
 katékë bërúti 'ikën;
 27 usa 'ixun ka achúshi i nikë
 ësokin kakanía: Mix
 kamina nun papa 'ain
 'imainun ka achúshi maxáx
 ësokin kakanía: Mix
 kamina 'ën tita 'ain.
 Usokin a ñukama 'akinbi
 ka 'ëmi kasuakëkin aín
 bëmánan 'ë ismima.
 Usai 'ikinbi ka 'aisama
 ñu inúkin tankinshi 'ë
 'akinun kixun kakanía:
 ¡Nu kamina iémi uti 'ain!
 28 Judá menu tsókë unikaman.
 ¿Uinu kara bërámami
 mitsúnbi 'a dioskama ax 'ik?
 ¡Mitsun dios ax ka 'itsaira
 'aish ëma kamabëtan
 sënëmaira 'ikën!
 ¡Usa 'ain ka atux 'atima ñu
 inutia uisakin,
 iémisakara kixun mitsu isi
 uti 'ikën!

**Dios Judá menu tsókë
 Israel unikama atun
 ñu 'atima 'akë kupí
 tëmëratí kia ñuikë bana**

29 ¿Uisa kupín kaina mitsun
 'ën bana kuaisamatankë
 'ixunbi,

- usakin kamina ñu 'atima 'ai
kixun 'ë kaisa tankanin?
'Ëx Min 'Ibu 'aish, kana ësai
kin.
- 30 'Ën kana ñankáishibi
mitsun bakë bëchikëkama
tëmëramiakën,
atun ka 'ën bana 'unánkin ax
kikësokin 'aisama tankëxa.
Mitsúnbi kamina paru
'inúan raëkëma,
'ain piti bitsi nékësa usaribi
'ikin, an 'ën bana ñuikë
unikama 'akankën.
- 31 (Axa bërí tsókë mitsun
kamina 'ën bana upíokin
kuati 'ain,
'ëx kana Dios 'ain.)
Israel unikama, ¿'ëx karana
anu uni 'ikëma mesa
mitsunan 'ian?
¿'ianan karana anua me
'itsaira bëánkibukë
chichabiantisama usaribi
mitsunan 'ian?
'Ën unikama, ¿uisa kupín
kaina: bërí kananuna
uisa ñu 'atimabi
inútima 'ai kianan,
uínsaranbi kananuna mi
sinántëkëntima 'ai kikanin?
- 32 ¿Achúshi xanun kara unibë
mëranankia bikë 'ain
mëñusutikama manukin
rakanti 'ik?
Usa 'ainbi ka 'ën unikama,
'itsaira baritia 'imi 'ëmi
manúakëxa.
- 33 ¿Upiokin kamina 'unan
uisakin kara unin aín
kuënkë xanu baria kixun!
- ¿Usa 'ixun kamina anuxun
'atima ñu 'ati xubu
anuxun 'akësa 'inun
'atima ñu 'ati 'unánkan!
- 34 Mitsun chupax ka uni
ñuñuma 'imainun ñu
'atima 'akëmabi,
'axun aín imin pukukësa 'ikën,
a unikamax ka ñu 'atima
'aiabi uni mërakëmasa
'iakëxa.
- 35 'Aínbi ka usakin a ñukama
axi atux kia:
Nukamax kananuna ñu 'atima
'ai 'uchama 'ain. Nukën 'Ibu
Dios ka bërí numi nishima.
Asábi ka usai ki kamina
ismina 'uchakëma 'ai kiaux
kikanin,
usa 'ain kamina ëbëtan
anuxun bana mëníokë
anuxun mëníoti 'ain.
- 36 ¿Uisa kupín kaina bëtsi
unikamabë biranankatsi
kixun bënëkinshi sinanin?
Usa 'ainbi ka Egipto menu
tsókë unikaman ka mitsu
'akintima 'ikën,
Asiria menu tsókë unikaman
mitsu 'akianmasa okin.
- 37 Usa 'ain kamina Egipto
menuax utékëni chaiira
'inun katékë 'aish
utékënkanti 'ain,
'ën kana mitsux ami
katamëisa tankë akama
mitsu nuibaxunma 'anun
kuënxunkëma 'ain,
usa 'ain kamina atubëtan
añubi mitsun 'atima 'ain
kixun ka kakëxa.

**Diosan kakëxun Israel
Judánu 'ikë unikaman
kuaisamatan ñuikë bana**

6 ¹⁶Nukën 'Ibun ka 'ain
unikama ësakin kakëxa:
Bainu nirakëxun isi kamina,
uisai kara mitsun
chaitiokëkama 'ën 'inánkë
'ën bana 'ai tsóakëxa kiox
ñukákananti 'ain,
uisai kara uni upitax tsóti
'ikë kiox;
usakin 'ai kamina a
'unánkin ax kikësokin 'ai
'upitax tsókanti 'ain.
'Aínbi ka atux kia: Nux
kananuna usai i tsótisama
tanin.

¹⁷ Nukën 'Ibun ka an bërúanti
unikama nanxun aín
unikama kakëxa:
An manë banañu banókë
unin banókë a kamina
bëmékín kuati 'ain.
'Aínbi ka unikama kakëxa:
Nukaman kananuna a
kuaisamatanin:

¹⁸ Usai atux 'ikëbë ka ësai
Nukën 'Ibu kia:
Bëtsi bëtsi menu tsókë
unikama mitsun kamina,
uisa ñu kara 'ën unikama
inuti 'ikë kixun 'unánkanti
'ain.

¹⁹ Men ka unin 'akësokin kuati
'ikën:
Ënë unikama kana 'aisama
ñu inúnun 'imiti 'ain,
atun ka ñu 'aisama 'atishi
sinánkanxa usa kupín;

'imainun ka 'ën bana
kuaisama tankëxa usa
'ain,

'ianan ka 'ën bana
kikësokinshi 'aisama
tankëxa,
usai 'ikin ka a tanti 'ën bana
timakankëxa.

²⁰ ¿Uisoti kaina mitsun Sabá
menu 'ikë
sanuira ñu a 'imainun ro
ua sanuira 'ura 'ikë me
kamanua 'ikë a 'ë bëxun
kanin?

'Ëx kana kuëënima 'aímai
këñutanun xarokë
a 'ianan, bëtsi ñukamaribi
bëxun xarokëxbi ka 'ën
iskëx upíma 'ikën:

²¹ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ësai
kiakëxa:

Ënë unikama ami nishkë
unikaman 'anun kana
'amiti 'ain.

Aín papakama 'ianan
ain bakë bëchikëkama
'imainun a rapasu 'ikë
unikama 'imainun an
'unánkë unikamaxi ka
bëtsi 'akësaribiti ñuti 'ikën.

**Amia nishkë unikaman
Israel unikama aín
tsipumiaxi 'uxun bëara
buinxun chikínti ñuikë bana**

²² Ësai ka Nukën 'Ibu kiakëxa:
Aín tsipumia 'ikë 'uraira
me anuax ka achúshi
ëma chaiira 'aish kushiira
ax mitsu 'ai unux
mëniokatia.

23 Usa 'aish ka aín
 suntárukama aín pia,
 aín kanti 'imainun aín
 manë xëtokë a bitsi upiti
 mëniokakë 'ikën;
 usa 'aish ka akamax
 bënëkinshi bëtsi
 tëmëramikë 'ianan,
 nuibananti 'unánma 'ikën;
 atux kushiira banakë ax
 ka parúpapa xukirui
 bëchuni banakë usaribi
 'ikën,
 usa 'ain ka atun caballonu
 tsótax kuantu 'ikën.
 Usa 'ain ka Jerusalén 'anux
 mëníoka kuatsini utishi
 'ikën.

24 Jerusalénnu tsókë unikamax
 ka ësai kia:
 Nun kananuna axa numi
 nishkë unikamaxa nu 'ai
 unux mëníokakë a bana
 kuan,
 usa 'ain kananuna a bana
 kuax rakuéti kushiñumasa
 tanín;
 usa 'ain kananuna 'itsaira
 tëmërai
 xanuxa aín tuá bakënu paë
 tani tëmërakë usaribiti 'in.

25 ;Usa 'ain ka uixi nitsima
 'imainun
 bainubi nikantima 'ikën!
 ;Axa numi nishkë unikama
 ka mëníoka kuatsini aín
 manë xëtokë tuíanx uti
 'ikën;
 usa 'ain ka unikama amanu
 amanua tsókë atúxribi
 rakuékana!

26 ;'Ën unikaman 'ini bëchikë
 xanukama mitsun kamina
 anun paë masá nuitukin,
 pañukë anun chupa xëni
 pañutankëx,
 chimapunuax kuainakë
 bëkini anun chuati 'ain.
 Usai 'i kamina masánuituti
 nishi inkanti 'ain,
 usai 'i kamina 'ain bakë
 bëchikë achúshira 'aishbi
 ñukëbëa uni 'ikë usaribiti
 'ikanti 'ain;
 an nu 'atima okin masóti
 unikama ka basirakëma
 'aínshi ukanti 'ikën!

27 Èsakin ka Diosan 'è kakëxa:
 'Ën kana uisai kara 'ën
 unikama 'ia isnuxumi
 tanun mi 'amiti 'ain. Usa
 'ain kamina uisai kara
 atux, nitsia kixun isti 'ain.

28 Kamabi a unikamax ka bana
 kuakëmairabu 'ikën;
 usa 'aish ka a unikamax
 nishanani kuamianani
 ñuiananishi tsotia;
 usa 'aish ka manë panshian
 'imainun manë tunan
 irusamaira a unikama 'ikën.

29 Anun xunkati anun kushin
 xunkakëx ëréti ka tsi
 plomo charotishi 'ia.
 Usaribiti ka an xunkakin tsi
 ërénkin manë charokë ax
 'ia,
 'aínbi ka ñankáishibi an
 manë charoti 'akë ax tëia.
 Usaribi ka atux 'ikën,
 usa 'ain ka an ñu 'atima 'akë
 unikama atux nëtétima.

³⁰ Usa 'ain ka atux. Kuríki
'atima okë kakin anëké 'iti
'ikën,
usa 'ain kamina mix Dios
'ixun 'atima ñu aín upí
kaístankëxun pukësa 'inun
atu 'imian.

**Jeremíasnën anuxun Dios
rabiti xubu xëkuënxun
unikama bana ñuixunkin ka**

7 ¹Nukën 'Ibu Diosan ka
Jeremías ësokin kakëxa:
²Anun 'ë rabi atsínti anu kuan-
tankëx nirakëkin kamina 'ëx kikë
ënë banakama unikama ñuixunti
'ain: Kamabi Judá menu 'ikë
unikama axa Dios rabi ënë xëpúti-
kaman atsínkë mitsun kamina ënë
bana kuati 'ain. ³Nukën 'Ibu Israel
unikaman Dios kamabi kushi-
ñuira ax ka ësai kiaxa. Mitsux
upiti tsókin ñu 'atima 'akë mënío-
kakin, ñu 'atima 'akë ënia kana 'ën
ënë menubi mi tsónun 'imiti 'ain.
⁴Usa 'ain kamina axa këmëi mitsu
paráni banai ësai kikë a unikama
ami rarámatima 'ain. Atun ka
ësai kikin mitsu kati 'ikën: ¡Ënu
ka anuxun Dios rabiti xubu 'ikën!
⁵Mitsux upiti tsókin ñu upíokin
'ai bëtsibë bëtsibë upiti nuiba-
nankin kamina; ⁶'atimokin aín
ñu bikuanan tuá papa ñuma-
kama 'imainun xanu kasunamëké
'imainun bëtsi menu tsókë aribi
'atima oíma 'ianan, uni 'atima
ñu 'akëmabi ënë menuxun 'anan,
unínbia a rabinuxun 'akë a rabi
'atimatiana kana, ⁷'ën anumi
tsókankë me min chaitiokëkama

xëñibua 'aínbia atunanbi 'inun 'ën
'inan me ënubi tsónun mitsu 'imiti
'ain. ⁸Mitsun kamina paránkin
kakë banakama a asérabisa ax
'ikë kixun sinánkanin. ⁹Mitsun
kamina ñu mëkamanan uni
'anan, bëtsi unin xanubë 'ianan,
këmëishi anuxun bana mënío-kë
anuxun bëtsi uni 'uchonan, aséra-
bi ñu 'akatsi kianan a rabikankë
Baal rabikin sanuira ro xaro-
xuanan, mitsun usakin 'ati 'ikë-
mabi unínbia a rabinuxun 'akë
dioskama a rabikanin, ¹⁰usakin
'atankëx ka anuxun 'ë rabiti xubu
ënuribi 'ëbë bana katsikiax rikua-
tsinin. Atun ka sinania ënuax
kanaanuna iékë 'iti 'ai kixun;
usa 'ixun ka abi kanaanuna 'ati
'ai kixun 'ën kuënkëma ñuira
'akania. ¹¹¿Atun kara anuxun 'ë
rabiti xubu ënëx ka anua mëkama
unibu bukukë 'ikë kixun sinán-
kanin? 'Ënbi kana usakin 'akania
kamabi isan. 'Ëx Nukën 'Ibu 'aish
kana ësai kin.

¹² Anuxun 'ë rabiti xubu
Silónu 'ikë anuxun pain 'ë
rabikin pëukan a karana
'ën uni Israelkaman
'ucha kupí uisokën, kixun
kamina anu kuantankëxun
isi kuantí 'ain.

¹³ 'Ën amiribi amiribi usaími
tsókankë a ñuikin
kakëxunbi kamina mitsun
kuaisama tankën, usa
'aínbi kamina kuaisama
tankin, 'ëbi kaisama
tankën. 'Ëx Min 'Ibu 'aish
kana ësai kin.

14 Usa 'ain kana anuxun
 'ë rabiti xubu Silónu
 'ikë 'ásaribiokin, bërí
 anuxun 'ë rabiti xubu
 ënë mikama 'imainun
 mitsun chaitiokékama
 'inan amimi mitsux
 katamëkankë ënë 'ati 'ain.

15 Usa 'ain kana anu 'iti 'ën
 mikama 'inan me ënuá
 min xukénkama Efraínën
 rëbúnkikama 'asaribiokin
 mitsu chikínti 'ain.

**Diosan kakësabi oi
 Israel unikama 'isama
 tan ñuikë bana**

16 Diosan ka Jeremías kakëxa,
 minmi ënë unikama abi 'ë
 ñukáxunkëxunbi kana min
 bana kuatima 'ain. 'Inan
 kana ñunshinakëkin
 kakëxunbi 'ën min bana
 kuashiti 'ain.

17 ¿Min kaina Judá menu
 'ikë ëmakamanuxua
 'akë ñukama 'imainun
 Jerusalén ëmanu 'ikë
 anun niti baikamanuxua
 'akë ñukama a isiman?

18 Atun bakë bëchikë 'imainun
 'ini bëchikëkaman ka
 karu bitsinkin bëia, bëia
 ka atun papakaman
 ërërutanan tikaia
 usokëbëtan ka xanukaman
 harina chabóxun pán bata
 'inun 'atankëxun, atunbia
 rabinuxun xanu tankín
 'akë, naíkamë 'ëonu 'ikë
 kakin anëké 'apu xanu a

'inania. 'Inánan ka atúnbi
 'unánkëma bëtsi dioskama
 aribi uvas baka vino
 'akë rabikin 'inánkin 'ë
 nishmia.

19 'Aínbi ka 'ëa aín banan
 nishmikë usamaira oi
 atúxa kikë bana anunbi
 nishia, usai 'ika aín bana
 anunbi katéti 'ikania. 'Ëx
 Min 'Ibu 'aish kana ësai
 kin.

20 Usa 'ain kana 'ëx Dios
 'aish asérabi kin, ënë me
 'ianan unikama 'imainun
 ñuinakama, nikama,
 'ianan ñu 'apákëxa tuákë
 akamami kana 'itsaira
 nishan. Usa 'ain ka 'ëx
 nishkë ax ërëruia tsi
 bënantisama usaribi 'iti
 'ikën.

21 Nukën 'Ibu kamabi
 kushiñuira Israel
 unikaman Dios ax ka
 ësokin aín unikama kai
 kíaxa: Mitsun kuënkësa
 okin ñuina 'aímai
 këñutanun xaronanbi,
 këñutanuma xaroxun
 kamina 'ain namikama
 tëxëké a pikanti 'ain.

22 'Aínbi kana 'ën mitsun
 chaitiokékama Egipto
 menua chikíntankëxun,
 usakin kamina ñuina
 xarokin 'ati 'ai kixun
 uisakinbi káma 'ain.

23 'Aínbi kana ësaiá 'ën bana
 tani 'ikanun kakën; 'ëx
 atun Dios 'imainua atux

- 'ën unikama 'inun kixun kana kakën. Usai 'ia 'ën kakësabi oi 'ikëbë ka mitsun 'akë ñukama upí 'iti 'ikën.
- 24 Aínbi ka 'ëx kikësokin 'aisama tanan, 'ën bana kuaisamatani, atun kuëenkësokinshi ñu 'atima 'atishi sinani 'ikankëxa. Usakin 'akin ka 'ëmi sinántëkënkinma, atun kuëenkë ñuishi rabiti 'akankëxa.
- 25 Anun mitsun chaitiokëkama Egipto menua chikía a nëtëkamanribi 'a 'ixunbi kana an 'ën bana ñuikë unikamaribi nëtëkinmaira bëríbi mitsunu xutin.
- 26 Aínbi kamina mitsun 'ën kakëxunbi kuaisamatankën, usai 'ikamina mitsun chaitiokëkama 'iásamairai atiaira bana kuama 'ain.
- 27 Jeremías min kamina kamabi ënë ñukama ñuikin min kakëxua kuanumabi atu kati 'ain; usakin kakëxunbi ka atun miribi katima 'ikën.
- 28 Ënë kamina: Aín 'Ibu Diosan kakëxunbi kuaisama tanan, uisakinbi kati kuëenkëma 'ianan, uínbi uisokinbi kaisama unibu akama kati 'ain. Mitsun kamina ax kikësoibi 'iti bana a 'imainun achúshi ñu mitsubétan Diosan 'a 'ikëbi ami manúkin a rakan irakan.

Israel unikamax ka bëtsi ñu axun rabi Jerusalénuax 'uchakankëxa

- 29 ¡Judá menu tsókë unikama mitsun bu tëatankëx kamina ka masánuitukan kixuan 'unántanun niti 'ain!
- ¡Nianan kamina aín bashi matákama anu uni 'ikëma anuax masánuituti kantati 'ain!
- Diosan ka mikaman nishmikëxun rakankësa 'inun mitsu ëanxa.
- 30 Ësai ka Nukën 'Ibu asérabi kiakëxa: Judá menu tsókë unikaman ka 'ën kuëenkëma ñu 'axa: 'Akin ka anuxun 'ë rabiti xubu a 'atima okin anu atun rabikë ñukama anu buákarukin nankëxa.
- 31 Usa 'ain ka Ben-hinom kakë me sapan anuxun ñuina xaroti Tófel kakë 'akëxa, anuxun ka atun bakë bëchikë 'imainun 'ini bëchikama xarokëxa, 'akin ka usakin ka ñu 'anuxun, 'aia kixun 'ën sinánkëma ñuira 'akëxa, usa 'ain kana 'ëxbi kin.
- 32 Usa 'ain kana 'ëx Mìn 'Ibu 'aish asérabi ësai kin, anun a me Tófel kananbi me sapan Ben-hinom, kakin anëtima achúshi nëtë ka 'inuxun 'aia. Usa 'ain ka a me sapan

anuxun uni 'akë kakin
 anëké 'inuxun 'aia. Usa
 'ain ka Tófet kakë ax anu
 uni ñukë 'itsaira maínkë
 'iti 'ikën, usa 'ain ka anu
 maínti 'aíma 'ain raíri axa
 atumi nishké unikaman
 'akë 'ikë ëman rakankë 'iti
 'ikën.

³³ Usa 'ain ka an ñu bamaia
 pikë ñuina pëchiñu
 'imainun raëkëma ñuina
 pianankë akaman piti
 ñuia rakankë uni 'inuxun
 'aia, usa 'aínbi ka úinbi
 a ñuinakama an 'ibinti
 'aíma 'iti 'ikën.

³⁴ 'Ën kana Judánu 'ikë
 ëmakama 'imainun
 Jerusalénnu anun niti
 'akë anuaxa unikamax
 fiesta 'ai kuëëni kantakë
 'imainun xanu bitsi kuëëni
 kantakë akama nëténun
 'imiti 'ain, usaífa 'inun
 'imikëbëka kamabi ëma
 anu uni 'ikëma mesa 'iti
 'ikë kiox ka Dios kiakëxa.

9 ¹⁰ Aín bashíkama 'imainun
 anu uni 'ikëma menu 'ikë
 pastokama ax ka nëmëké
 'ikën, usa 'ain kamina
 inkanti 'ain,
 usa 'ain ka úixbi anun
 'inútima 'ikën,
 'imainun ka anua vaca
 manki banaia kuakë 'aíma
 'imainun,
 ñuina pëchiñu, ñuina
 raëkëma akama kuani
 abati nëtékë 'iti 'ikën.

¹¹ 'Ën kana Jerusalén ëma
 bëtsiokin maxákama
 bukunkësa 'itánun 'imiti
 'ain;
 'imikëbë ka anu kamun
 raëkëma kama 'iti 'ikën,
 'imianan kana anu uni
 'ikëma mesa 'itánun
 Judánu 'ikë ëmakama
 'imiti 'ain,
 'imikëbë ka a ëmakama
 uniñuma 'iti 'ikën.

¹² ¿Uin kara an 'itsaira ñu
 'unánkë 'ixun uisai kara ënë ñu
 'ia kixun 'unánti 'ik? ¿Ui uni kara
 Diosan ënë ñukama unánmiaxa,
 an 'unánxua raíri unikama usa
 ka ñu 'ikë kixun ñuixunun 'unan-
 miakëx? ¿Uisa kupín kara a menu
 'ikë ëma masókan 'aían anu uni
 'iamasa 'ain, anu uni 'ikëma mesa
 'ain, anun uínu 'ikë unixi nitëkën-
 këma 'iti 'ik?

¹³ Usa 'ain ka Dios ësakin kakëxa:
 Kamabi ñua Israel unikama 'inua
 ax ka 'ën 'inánkë banakama kikë-
 soibi 'ikinma rakankë 'aían 'ikë
 'iakëxa, usai 'ikin ka 'ëx kikësoi
 'ikinma a banakama 'unánxunbi
 abi 'akima manukankëxa. ¹⁴ Usai
 'ikin ka bana kuakëmasa 'ixun
 aín nuitu iruarakin, unínbia rabi-
 nuxun 'akë dioskama a rabikin
 uisakian 'anun kara atún papan
 'unánmiakëxa usakinbi 'akankëxa.
¹⁵ Usa 'ain kana kamabi kushiñuira
 Israel unikaman 'Ibu 'aish 'ëx ësai
 kin: 'Ën kana piti 'aisama 'inun
 kachakë na pinun 'inánan, 'umpax
 muka rokëñu mësukukë aribi
 xëakanun 'inánti 'ain. ¹⁶ Usakin

'anan kana 'ën mekamanu 'ikë
atun papanbi 'unánma ëmaka-
manu kuani abístanun 'iminuxun
'ain; usakin 'anan kana axa ami
nishkë unikaman 'ain manë xëtokë
tuínxun anun 'anan achirabi nitá-
numa kamabi binun bimiti 'ain.

**Jerusalénnu ëmanu tsókë
unikama masá nuituti
'inkan ñuikë bana**

- 17 Nukën 'Ibu kamabi kushiñu
ax ka 'esai kia:
“¡Axa rarumati 'unáirakë
xanukama kamina
rikuatsinun kamiti 'ain!”
- 18 ¡Kamikëx bënëkuatsini
'ishtun aia atux nukama
kupín inkëbë;
ka kamaxi bëunan
mëskúkanti 'ikën;
usai 'i kananuna a
nëtékaman masá nuituti
nun bëun purupurukai inti
'ain!
- 19 Kamabi Jerusalénnu 'ikë
unikama sharati masá
nuituti inkë ax ka
kamaxunbi kuakë 'iti
'ikën:
¡Axa numi nishkë unikaman
ka nun ëma masókin
rurupaxa!,
¡usa 'ain kananuna 'itsaira
'atimokëx tëmëran!
Usa 'ain kananuna nun
xubukamaribi chánkapakë
'ikë axa numi nishkë
unikaman ka nun me ënun
kixun nu bënëia, usa 'ain
kananuna nun me ënti 'ain.

- 20 Xanu kamanribi ka Nukën
'Ibu Dios kikë bana kuati
'ikën,
kuakin ka ain bana upíokin
'ati 'ikën.
'Anan ka aín tuákamaribi
usai kara inti 'ikë aribi
'unámianan,
usaía masá nuituti ini kiti
'unamiti 'ikën:
- 21 Usai 'ikëbë ka uni aín
xubunu atsínkësa 'inun
nukamax ñuti axribi nun
xubukamanu atsíankëxa,
'imainun ka anu 'apu 'ikë
'apun xukamanuribi 'ianan,
tuá ëman niabakë akamaribi
ñumainun,
uni bënëabu anu tantiti
plazanu bukukë akamaribi
këñuti ñuakëxa.
- 22 Usai ika uni ñukëkama
ñuinakan pui chéki
bukukiankë ninua iskësa
'ianan,
ñu bimi unin bikin ënkëxa
bikëxma chékibukuainkësa
'inun 'iakëxa.
Ësai ka Nukën 'Ibu asérabi
kiakëxa.
- 23 Ësai ka Nukën 'Ibu kixaxa:
Uixi ka rabiakati an ñu
'unairakë anun 'ëx kana
ñu 'unánkë 'ai kixax
rabiakatima 'ikën,
'imainun ka kushiira uni axi
'ëx kana kushiira 'ai kixax
rabiakatima 'ikën,
uix kara ñuñuira 'ikë axi ka
'ëx kana ñuñuira 'ai kixax
anun rabiakatima 'ikën.

24 Usa 'ain ka uikamax
 kara rabiakatia, abi
 rabiakatima 'ëmi sinani
 'ën kakësabiokin 'akë ax
 ka Dios an 'ën 'unánmikë
 'ikë kixun sinánti 'ikën,
 usa 'ain ka 'ën ënë menu
 upíokin ñu 'akëbëtan an
 ka uni nuibatia kixun unin
 'unánti 'ikën,
 usa 'ain ka unínribi upíoki
 ñu 'ati 'ikën.
 Èsai ka Nukën 'Ibu asérabi
 kiakëxa.

**Chaiira 'inun me
 ësquia ñuikë bana**

14 ¹Nukën 'Ibu Diosan ka
 Jeremías Judá menua 'uí
 'ibúkëbëma me ësikikë 'ain ësokin
 kakëxa:

² Judánu tsókë unikama ka
 nitéxëti inia,
 usa 'ain ka anu 'ikë
 ëmakamanu 'ikë
 unikamax tëmëraia,
 usai 'ika anu 'ikë unikama
 menu tsótax masánuitutia.

Usai 'ika Jerusalénnu
 'ikë unikama munuma
 kuënkëni paëtani inkania.

³ Usai 'imainun ka ñuñuira
 unikaman an ñu mëmikë
 unikama 'umpax bitánun
 xutia;
 xukëx kuanxunbi ka atun
 anua 'umpax biti 'akë kini
 anua 'umpaxñuma okin,
 anun 'umpax biti 'akë na
 buankankë a ñankáishi
 buani ritëkënkiani;

'umpaxbitsi kuanxi
 'umpaxñuma obiani
 kuani,
 chupan rabinkësa 'aish
 mamápukukankëxa.

⁴ 'Imainun ka naën tëkë
 unikamaxribi,
 paránkësa bërúti 'itsaira
 rabinia
 usai 'ika chupan
 mamapukutia,
 'uíka 'ibutima usa 'ain
 'imainun ka me éski
 tukibutia.

⁵ Usai 'ikëbëtan ka chaxu aín
 xanu kamanribi aín
 tuá bërí bakënkërakama a
 piti,
 xubikama 'aíma 'ain rakanía,

⁶ 'imainun ka burro
 raëkëmakama axribi,
 aín bashi anu ñu
 'ikëmakama anu
 nitsax munuma uin bitsi
 ñuina chukúmabu an
 nami paxa pikëkama
 'ikësaribiti 'ia;
 usai 'ika a piti pastobi 'aíma
 'ain
 numikëa bakishan
 mapukëxun upfokin isima.

**Jeremíasnën Judá menu
 'ikë Israel unikama
 Dios ñukáxua bana**

⁷ ¡Nukën 'Ibu Dios nun
 'uchakë anbi ka nukama
 'aisama 'imia,
 usa 'ain ka mix nuibanankë
 'ain min anë ax upíokin
 rabikë 'iti 'ikën!

- Usa 'aínbi kananuna mix
kikësoi 'ima 'itsaira
nukamax mimi 'uchan.
- 8 Mix kamina 'ashia Israel
unikaman kainkë a 'ain,
usa 'ain kamina anun nux
tëmërati nëtë 'ikëbëtan
nukama iémiti 'ain,
¿uisakatsi kaina achúshi uni
'unánkëmaxa ënë menuax
'ikëσαι,
'ianan uni 'urakuani imé
uinu kara 'ia anu 'uxi
bërúkë usaribiti mix 'in?
- 9 ¿Uisa kupín kaina achúshi
uni ñu 'ianan,
axa 'akánanti 'unánkë
'ixunbi raíri uni 'akinkin
iémikëma usaribi 'ain?
Usa 'aínbi kamina mix nun
Dios 'aish nukama nëbëtsi
'iti 'ain,
usa 'ain ka nux kananuna
mín unikama 'ai kixun
kamaxunbi 'unánkanxa;
¿usa 'ain kamina nukama
ëntima 'ain!
- 10 Diosan ka Jeremías Judá menu
tsókë aín uni Israelkama
ñuikin kakëxa: Ënë
unikamax ka atun kuëenkësa
oi ñu 'aíma bëtsinu bëtsinu
kuani niti kuëenia. Usa
'ikë kana a unikama 'ën
kuëenkin isiman. Usa 'ain
kana bërí atun ñu 'atima
'akë a sinánkin,
atun 'uchakë kupí 'atima oti
'ain.
- 11 Nukën 'Ibu Diosan ka 'ë
kakëxa: 'Ë kamina ënë
unikama upiokin 'akinun
kixun katima 'ain.
- 12 Usa 'ain kana 'itsa nëtë
imi pima samákin atun
ñukákëxunbi kuatima
'ain; 'ianan kana 'itsaira
ñuina xaroxuanan ñu
'apákë aín bimi 'ë bëxun
nanxunkëxunbi 'ën upí
istima 'ain. Usa 'ain kana
'ën suntárukama abë
'akanankin 'akëx 'ianan,
atun piti 'aíma 'ain numin
'ianan, 'insinan këñunun
'imiti 'ain.
- 13 Ësai kiabi kana 'ën Dios
kakën: Nukën 'Ibu Dios
an bana ñuikë unikaman
ka unikama ësokin bana
ñuixunia, 'akánanti
ka 'aíma 'inuxun 'aia,
'imainun ka numiribi
'itima 'ikën, usa 'ain
ismina mín ënë menu
basí uni upitax nuibanani
tsónun 'imínuxun 'ai ka
atux kia.
- 14 Ësokin kakëxunbi ka Nukën
'Ibu Diosan 'ë kakëxa:
Asabi ka usaika 'ën anë
ñui 'ën kakëxmabi, an
bana ñuikë unikama
këmëi kia. 'Ën kana
usakian ñu 'anun a
unikama kaiskëma 'ain,
'imainun kana uisa
banabi kakëma 'ain.
Akamax ka 'ën usakin
anun namákësokin
ismikëxumabi këmëkinshi
'anan atúnbi usakin 'ati

- sinanx kikë 'ikën. Ēsai ka
 ënë ñukama ñui an bana
 ñuikë unikamax kia.
- 15 Usa 'ain kana 'ëx Dios 'aish,
 an bana ñuikë unikama
 'ën anë ñuiti xukëmaxia
 atúnbi sinánbiani kuanx
 'akanantisa 'aíma 'inuxun
 'aia kianan, numiribisa
 ënë menu 'aíma 'inuxun
 'aia kiox kikë, an bana
 ñuikë unikama ax ka ami
 nishkë unikaman 'akëx
 'ianan numin këñuti 'ikë
 kin.
- 16 'Imainun ka unikama an atun
 bana kuakin atu nuikë
 akamaxribi ami nishkë
 unikaman 'akëx ñuti 'ikën,
 'imainun atún xanukama
 'ianan atun bakë bëchikë
 bëbukama 'imainun 'ini
 bëchikë xanukamaribi
 ka numin bamati 'ikën.
 Usa 'ain ka aminishkë
 unikaman 'akëx uni ñukë
 Jerusalén ëma anun niti
 baikama anubi an maínti
 uni 'aíma 'ain uni ñukë
 rakati 'ikën. Usakin kana
 atun ñu 'atima 'ai 'uchakë
 kupí 'ati 'ain.
- 17 Usa 'ain kamina ënë bana
 ñuikin unikama kati 'ain:
 Nëtë 'imainun 'imébi kana
 'ëx ënimaira bëunan
 mëskuti masánuituti,
 'ën kaískë unikamax ka 'ain
 'atima ñuira 'akë
 anunbi 'ain nami tëakësa
 'inun 'atimaxa.
- 18 'Imainun kana ninu kuankin,
 anuaribi 'akanania anuax
 uni ñuia isanan;
 ëmanu atsínkin anuaribi a piti
 'aíma 'ain numin bamaia
 uni isin.
 Usaia 'ikankëbë ka an Dios
 kikë bana ñuikë unikama
 'imainun sacerdotekamax
 an 'unánkëma
 bëtsi ëmakamanu kuani
 añu kara 'ati 'ikë kixun
 'unánimabi nitsia.
- Dios kikë bana ñuikë
 Jeremíasnën uisai kara
 Israel unikama 'iti 'ikë
 kixun abë banakin ka**
- 19 'Ën 'Ibu Dios, ¿min kaina
 Judá menu 'ikë unikama
 asérabi ashikin ëan?
 ¿Min kaina ami atsanxun
 Jerusalén ëmanu tsókë
 unikama ëan?
 ¿Uisa kupín kaina anun
 romëti 'aíma 'aínbi
 'aisamairai 'atimanun
 'imian?
 Nun kananuna nux upiti
 tsóti a kainkin,
 'aínbi ka añu upibi nunu
 'ikëma 'ikën.
 Nun kananuna uisabi
 'insínima tsótishi sinánkën,
 'aínbi ka anun rakuétisa
 ñuishi 'ia.
- 20 Nukën 'Ibu Dios nun
 kananuna 'atima ñu
 'akë 'imainun nun
 chaitiokëkamaxa mimi
 'ucha akamaribi 'unanin;

usa 'ain kananuna nukamax
 mimi 'uchan.
 21 ¡Min anë axa rabikë 'inun
 kamina nu timakësa otima
 'ain,
 'ianan kamina anua min
 kushi 'ikë
 xubu 'upiokin 'akë anuxun
 'apun bana ñuia kuakë a
 timakësa otima 'ain!
 ¡Ianan kamina nubëtan
 mi nëtétimokin ñu 'a a
 sinánkin,
 ñankáishisa 'inun 'imitima
 'ain!
 22 ¿Anu kara 'iti 'ikë unínbia a
 rabinuxun 'akë
 díos an 'uí 'ibúmiti 'iti 'it?
 ¿Ianan kara naíkamë 'ëo
 abi 'uí kushiira 'ibúnun
 'imiti 'ik?
 ¡Usama ka, Nukën 'Ibu Dios!
 Mix kamina an 'uí 'ibúnun
 'imikë a 'ain.
 Mix kamina an kamabi ënë
 ñukama usaía 'inun 'imikë
 a 'ain;
 ¡usa 'ain kananuna mimishi
 katamëti 'ain!

**Jeremías an Diosan
 bana an usai ka Israel
 unikama têmëramiti
 'ikë kixun ñuia bana**

15 1 Èsakín ka Nukën 'Ibun
 'ë kakëxa: Mitsun
 chaitiokë Moisés
 'imainun Samuelnën
 'ë bëtánain nirakëxun
 usakín kamina 'atima
 'ai kixun kakëxunbi

kana ënë unikama
 nuibatima 'ain. Usa
 'ain kamina anu 'ëx
 'ikë ënuax chikíkania
 kuantanun ënë
 unikama kati 'ain.
 2 Kakëxua uinu karanuna
 kuantu 'ai kixun
 ñukákëxun kamina, 'ën mi
 kakë ësokinbi kati 'ain:
 Uix kara 'insinan bamati
 nankë 'ikë, ax ka anunbi
 bamati 'ikën;
 'imainun ka uix kara
 'akánanti nankë 'ikë ax
 'akanani bamati 'ikën,
 'ianan ka uix kara numin
 bamati nankë ax numinbi
 bamati 'ikën; 'ianan ka
 uix kara axa ami nishkë
 unikaman ñatanbiankin
 buánti nankë 'ikë ax
 ñatanbiankin buánkë 'iti
 'ikën.
 3 'Èx Dios 'aish kana ësai kin:
 'Èn kana rabé 'imainun
 rabé anun bëtsi bëtsi
 okín têmëramiti xuti
 'ain: akamax ka 'inuxun
 'aia, 'akanantinuax
 bamati, kamunkaman
 bamakë nirinti, ñuina
 pëchiukaman bamakë
 piti 'imainun raëkëma
 ñuinakaman bamakë 'ikë
 piti akama ka 'iti 'ikën.
 4 Èsokin kana kamabi menu
 'ikë uníxa a isi rakuétanun
 'ati 'ain, Judá menua 'apu
 'ikë Manasés Ezequíasnën
 bakë bëchikë an ka

'atimakin Jerusalénnu ñu
'axa usa 'ain.
 5 ¿Uix kara Jerusalénnu
tsókë unikama anun
rabanan nëëti 'it?
 ¿Uix kara minun rabanan
masá nuituti inti 'it?
 ¿Uix kara mitsúxmi
'insinima upitax tsóti
kuëenti 'it?
 6 Mitsux kamina 'ën kakëxun
kuisama tani 'ëmi
manúkankën.
 'Ëx Min 'Ibu 'aish, kana
asérabi ësai kin.
 Usa 'ain kana 'urainra mitsu
nuibati tënëxun,
 'ën 'akësa 'itanua axa mimi
nishkë unikaman këñukin
'anun mitsu ëankën.
 7 Usakin 'akin kana min
unikaman ñu bëru
tákaia, suñun 'ain chua
nuámikësa okin 'akën,
'akin kana
 a menua 'ikë ëmakamanua
abisi chikínun 'imiakën;
 usakin 'akin kana 'ën
uni 'ikëbi atu bakë
bëchikëñuma 'itánun
masókin këñuakën,
 usokin kana atun ñu 'atima
'akë ëinsama tania 'akën.
 8 Usakin 'akin kana atunua
'itsaira xanu kasunamëkë,
parúmpapa masi bëru
iskësaira 'inun 'imiakën.
 'Imikin kana bari manikëbëa
nëtë xabá 'ain
 xanukaman aín bakë tuá
bënábu 'akánanti 'unanbu

akamaribi bamanun
'imiakën;
 usakin 'akin sapi kana a
ëmanu 'ikë xanukama
'aisamaira rakuëkënun
'imiakën.
 9 Usakin 'akëbë ka tuá 'itsañu
xanukamaxribi,
 aín ñunshin nëtéti suñu
bikamati uinkamai
bénani kushi uíni 'iti
'ikën;
 usai 'i rabini ka ñuumasara
'aish 'ikësaí atun tuákama
nëtë xabá 'ain bamakë
'ain 'iti 'ikën,
 usai 'ikëbë ka nëté xabá ax
bëánkibukë 'iti 'ikën.
 Usa 'ain kana axa bërukë
unikama ami nishkë
unikaman 'anun 'amiti
'ain.
 'Ëx Min 'Ibu 'aish kana
asérabi usai kin.

**Jeremíasnën 'itsaira ñu
inuti tëmëra kin Dios
ñuká ñuikë bana**

10 ¡Ësai ka an bana ñuikë
kiakëxa: Uisai karana 'iti
'ain, uisa 'ixun kara 'ën
titan
 bëtsi rabanan nëëti kamabi
unibë mëëananti okin 'ë
tuakëxa!
 Uibi kana 'ën kuríki
'inántëkënuua 'ë kuríki
'inánun ñukákëma 'ain,
 'ianan ka 'ëribi kuríki
'inantëkënuuxun ñukákëma
'ikën,

usa 'aínbi ka kamaxunbi
'atima okin sinánkin 'ë
ñuia.

- 11 Usa 'ain ka atumi 'atimakin
sinánxunkë ax asérabi 'iti
'ikën, 'ën 'Ibu Dios,
'ën mi asérabi axa 'ëmi
nishkë unikama 'aisama
ñu inuti
bënëtiabi ñukáxunkëbëma
ka mix kikë usaibi 'iti
'ikën.

**Dios usakian Israel unikama
'atima oti kia bana**

- 12 ¿Uin kara aín tsípumixuan
anun 'akánanti,
manë tunan 'anan manë
panshian anun 'akánanti
uniokë a tsasipati 'ik?
13 Usa 'ain kana Israel unikama
mitsux 'uchakë kupín
kana
'ën axa mitsumi nishkë
unikaman mitsun ñu
kupírakëkama 'imainun ñu
upírabu 'ianan,
kamabi mitsun menua
'ikë ñukama kupímashi
bibianun 'amiti 'ain.
14 'Ën kana axa mimi nishkë
unikaman
mitsun 'unánkëma
menu buántankëxun
tëmëramikin ñu mëëminun
mikama 'imiti 'ain,
'ëx mimi 'itsaira nishkë anbi
ka
tsi rëkirukënëa ñu këñukësa
usaribi okin mitsu 'ati
'ikën.

**An Dios kikë bana
ñuikë Jeremíasnën Dios
katëkëan ñuikë bana**

- 15 ¡Nukën 'Ibu Dios min
kamina kamabi ñu
'unanin!
¡Usa 'ain kamina 'ëmi
sinánkin 'ë 'akinti 'ain!
¡An 'ë 'atima okin ubíokë
unikama akamina 'atima
oti 'ain!
Usa 'ain kamina atu
nuibairatima 'ain,
'ëma 'aia usa 'ain;
min kamina isti 'ain,
'ën kana mi kupí atun
'ichakëxunbi tënëin.
16 Uínsaran kaina min 'ë kai
anun kana 'ëx upíokin
min bana kuati piti
nëishokin 'akë pi kuëenkë,
usaribiti kuëënun 'ë
'imiakëxa, minmi kakë
bana an ka 'ë kuëënun
'imiakëxa 'ëx minan 'ikë.
Nukën 'Ibu Dios mix kamina
kamabi kushiñuira 'ain.
17 'Ën kana an nëtë 'inukin
xëati sinánishi bukukë
unikamabë amiribishi
timëtékënti a ëankën;
anunmi min uni 'iti 'ë 'imia
anun 'ia 'aish
kana bëríbi 'ëxi upiti tsotin,
usai 'ikë kamina mixmi
'uchakëbë nishkë usaribiti
'inun 'ë 'imiakën.
18 ¿Uisa kupí kara 'ëx paëtani
tëmërakë ax uínsaranbi
nëtétimin?

¿Uisa kupí kara 'ëx
 tëmërakë ax ñumi 'ikë
 ronkëxbi mookëma
 usaribi 'ik?
 Minmi 'ë 'akinkëma ax ka
 'umpaxñuma 'inua xëxá
 ëskikë usaribi
 'ianan, kamina anu
 'umpax buákiti 'akë axa
 'umpaxñuma 'inun barin
 ëskikë 'ain ñankáishi 'ikë
 usaribi 'ikën.

**An bana ñuikë Jeremías
 an kakëxun 'aisamataniabi
 ábia ñu anun katëkëan bana**

- ¹⁹ Usa aín ka Diosan ësakin 'ë
 katëkëankëxa:
 'Èmi sinántëkënia kana 'ën
 mi amiribishi bitëkënti
 'ain, 'ëmi upíokin ñu
 'axúnun,
 usa 'ain kamina upíokin 'ë
 ñu 'axunti 'ain.
 Usa 'ain kamina mix 'atimati
 banai min sinánkëshi
 banakë a ëni,
 mix an 'ëx kikësa 'itánun an
 'ën bana upíokin ñuikë
 uní 'iti 'ain.
 Usa 'ain ka Israel unikama
 mín 'ën bana ñui kia kuati
 minu utëkënti 'ikën,
 usa 'ain kamina min atun
 kakëxun kuationa 'ain.
²⁰ 'Èn kana mixmi ënë
 unikamanan
 achúshi kënë manë
 panshianën kënëarakin
 kushiokin nitsinkë usaribi
 'inun mi 'imiti 'ain.

Usa 'ikë ka mibë
 'akanankinbi uínbi mi
 kanantima 'ikën,
 'ën kana mi bërúankin
 iémiti 'ain.
 'Èx kana Min 'Ibu 'aish usai
 kin.

- ²¹ 'Èn kana 'atima unikaman
 mi 'ibuakëx atubë 'ikëbi
 mi anua chikíanan,
 jan bënëkinshi ñu 'ati
 kuëenkë unikamanua 'ën
 mitsu iémiti 'ain!

**An chua me tëkë
 'imainun an mapú
 'akë uni ñuikë bana**

18 ¹Nukën 'Ibun ka 'ë amiri-
 bishi katëkëankëxa: ²Axa
 chua men tëkë achúshi uni aín
 xubunu kamina kuantí 'ain,
 anuxun kana achúshi bana mi kati
 'ain. ³Èsokin kakëx kana 'ëx anua
 chua men tëkë uni aín xubunu
 kuankën. ⁴Kuankin iskëxunbi ka
 ñutëa 'akë a 'atima bërútia amiri-
 bishi tukapatankëxun a mapúbi,
 añu kara 'aisatania usakinbi upí
 isi kuëenuxun 'akëxa.

⁵Usa 'ain ka anuxun Diosan
 ësokin kakëxa: ⁶¿'Èn karana Israel
 unikama an chua me 'akë unían
 mapú 'akësaribi okin 'atima 'ain?
 Mitsux kamina 'ën ënkëma 'aish
 'ën mëkënubi 'aish an chua me
 'akë unían aín mëkënan mapú añu
 kara 'aisatania usakinbi 'akë usaribi
 'ain. 'Èx Dios 'aish kana ësai kin.
⁷Usa 'ain kana 'ëx kuëenxun
 achúshi menu 'ikë ëmakama
 'anan, anua aín 'apukama 'ikë

aribi bënëkinshi këñunun 'imiti 'ain. ⁸'Aínbi kana a menu 'ikë unikama aín ñu 'atima 'akëkama a ënia, usakin 'ati 'ën sinánkë usakin 'atima otima 'ain. ⁹Usakin 'akinma kana bëtsi nētën ñu 'apákëx koókë usaribiti 'i 'uakamë 'ëonanbi 'apuñu 'inun 'imiti 'ain. ¹⁰'Aínbi kana a ëmanu tsókë unikama ñu 'atima 'akin, usai kamina 'itima 'ai 'ën kakë usai 'iama, kana a usakin 'akinti 'ën mēníokin sinánkë usakin 'akintima 'ain. ¹¹Usa 'ain kamina Judá menu tsókë unikama 'imainun Jerusalén ëmanu tsókë unikama ësokin kati 'ain, 'ëx Dios 'aish kana ësai kin: 'Ën kana uisokin karana mitsu 'atima oti 'ai kixun sinánkin, mitsu 'atima oti sinanin. Usa 'ain kamina mitsunmi 'atima ñu 'akë a ënkin; upí ñuka-maishi 'ai upiti bukukanti 'ain. ¹²'Aínbi ka atun mi kati 'ikën: ¡Ñankáishi kamina usai 'itima 'ain! Nukamax kananuna nun kuëën-kësa 'oíshi tsókin, nun sinánkësa okinshi ñu 'ati 'ain.

¹³ Usa 'ain ka Nukën 'Ibu ësai kia:

Bëtsi bëtsi ëmanu tsókë unikama kamina uin kara usaribiti ñu 'ia kuaxa kixun ñukáti 'ain.

¡Israel unikaman ka 'aisama ñuira axa!

¹⁴ ¿Líbano bashinu 'ikë maparakama anua 'ikë matsin tita ax kara uínsaran nētēti 'ik?

¿Umpax matsira bashinuax shióbukë ax kara

'ain bashi kamanuax ëskiti 'ik?

¹⁵ Usa 'aínbi ka 'ën kaískë unikaman 'ë manutankëxun, ro sanuira aribi xarokin, atunbia 'akë ñukama ashí rabikin 'ë manukanxa. Usai 'ika anua nia bai xëni a ëni,

'ën usai 'iti kakë banakama a manui,

atun 'unánkëma bain kuankësa 'inun 'ëx kia banakama a manukankëxa.

¹⁶ Usaia 'ikëbë ka atun ëmakama anu uni 'ikëma mesa 'inun 'iakëxa, usaía 'ikë 'ain ka kamabi menu 'ikë unikama ami kuaiakëxa.

Usa 'ain ka uikamax kara anun inuti kuania akaman rakuékin tankin 'ain maxká shaíkai tēnkëti 'iti 'ikën.

¹⁷ 'Ën kana amiaxa bari urukë amiax suñu kushi bëki 'ikësaí 'ikin, Israel unikama abistanun 'imiti 'ain;

usakin kana ami nishkë unikaman 'atirabanan abátanun 'imiti 'ain.

'Imianan kana uínsaran nētën kara 'ën kakësakín 'aíma tēmëraia,

anun 'ën 'atima okëxa tēmëraiaí 'akintima 'ain.

An Dios kikë bana ñuikë uni Jeremías 'akatsi kixax unikama 'ësénan

¹⁸ 'Ësai ka unikama kiakëxa: "Béri kananuna uisoxun karanuna an

Dios kikë bana ñuikë Jeremías 'ati
'ai kixun sinánti 'ain. Uinsaranbi
ka nunu sacerdotekama an bana
nu ñuixunti 'ianan, an bana
'unánkë an nu 'ësëti 'ianan, an
bana ñuikë unikama an Diosan
bana nu ñuixunti akama nunu
'ima 'itima 'ikën. Usa 'ain kana-
nuna unikaman 'anun nun 'uchoti
'ain. Usa 'ain kananuna uisai kara
ax kia abi aín bana tantima 'ain.”

**An bana ñuikë Jeremíasnën
Dios ñuká ñuikë bana**

- ¹⁹ ¡Nukën 'Ibu Dios 'ën mi
ñukákëxun kamina kuati
aín!
¡Axa 'ëmi nishkë unikamaxa
usai 'ë ñuikikë a kamina
kuati 'ain!
²⁰ ¿'Ën upíokin 'akinkëxunbi
atun 'ë usokin 'atimokë ax
kara upí 'iti 'ik?
¡Atun ka anu 'atankëxun 'ë
mainkatsi kixun kini 'axa!
Usa 'ain kamina atun
rabanan nékin kanan,
atumi nishkin 'atima
oxunma 'anun 'ën mi
kakë akamina sinánti 'ain.
²¹ 'Aínbi kamina bërí atun 'ini
bëchikë xanu 'imainun
bëbukama numín 'iananbi
manë xëtokën 'akëx
bamanun 'imíti 'an,
usakin 'akëbë ka atun
xanukama kasunamëti
tuáñuma bërúkanti 'ikën.
¡'Imainun 'insinan atun
bënëkamaribi këñuti
'ikën,

'imainun uni bënábukama
axribi 'akanankënuax
manë xëtokën 'akëx
bamati 'ikën!

- ²² 'Ën kana kuëënin xuisa
tankin sapi kamina atu
ratuia,
mëkama unibu atux
kuankëbëa atun xubunuax
kuënkëni ratúkantanun
xuti kuëënin.

Usa 'aínbi ka atun anu
pakëtia 'ë bikatsikixun
kini chaiira 'anan,
anun 'ëx niti bainuribi
unëkin ami 'ëx 'iti ñuribi
nanxa.

- ²³ 'Aínbi kamina mix Dios
'ixun, kamabi ñu uisokin
'axun 'ë bamamiti kara
sinánkanxa akamabi min
'unanin.

¡Usa 'ain kamina atun
ñu 'atima 'akëkama
a mëníoxuanan atun
'uchakama a manutima
'ain!

¡Usa 'ain kamina atiaira
uínsaran kaina atumi
nishi anun,
uisa kaina oisatani usakin
min atu 'atimoti 'ain!

Chumu tukikë ñui kikë bana

19 ¹Nukën 'Ibun ka 'ë
kakëxa: “Anuxua 'akë anu
kuanxun kamina achúshi chumu
mapú 'akë maruti 'ain, usokin
'atankëxun kamina ëmanu 'ikë
'ain kushikama 'imainun sacer-
dote aín kushibu raírí timëti 'ain.

²Usokin 'abiani kamina Benhinom kakë me sapan anu kuantu 'ain, anua Chumu sani pukë kakë Xëputi 'ikë a bêtánain kuantankëx, anu bëbatankëxun kamina 'ën mi kakë banakama atu ñuixunti 'ain. ³Ënë bana: Ka Judá menu tsókë 'apukama 'imainun Jerusalén ëmanu tsókë unikaman kuati 'ikën, ësokin mitsu kakëxunmi kuakanun ka Nukën 'Ibu kamabi kushiñu, Israel kaman Dios ax kiaxa: 'Ën kana ñu 'aisama chaiira ënë menu, tsókë unikamaxa a ñuia kuati 'itsaira rakuékantanun 'imiti 'ain. ⁴Usa 'ain ka Israel kaman 'ëmi manutankëxun ënë me 'unánkëma mesa 'imikin anuxun bëtsi dioskama rabiakëxa. Rabikin ka unínbia 'akë ñukama sanuira ñu xaroxuankëxa, 'aínbi ka atúnbi a dioskama 'unánma 'ikën, a dioskaman ka a nètëkaman uisai kara 'iabi uínsaranbi 'akianma 'ikën, 'imainun ka atun chaitiokëkama 'ianan Judánu 'ikë 'apukamanbi 'unánma 'ikën. 'Unánkima ka a menuxun uni ñu 'atima 'akëmabi aín imi menu 'ëbankiantanun 'akankëxa. ⁵'Anan ka anuxun atun bakë bëchikëkama Baal kakë atun dios a 'aímai këñutanun xaroxunti 'akëxa, 'aínbi kana usakia ñu 'anun káma 'ain, 'ianan kana 'ënbi usakin ka ñu 'ati 'ikë kixun sínánma 'ain. ⁶Ka kuat, anun ënë me Tófet kanan me sapan Benhinom kakima, me sapan anuxun uni 'akë kakin anun anëti nëtë 'iti 'ikën. 'Ëx min 'Ibu 'aish kana ësai kin.

⁷Ënë menuxun kana atun sínánkësokian Judá menu 'ikë unikama 'imainun Jerusalén ëmanu tsókë unikaman 'anun 'amitima 'ain. Usokin 'akima kana axa ami nishkë unikaman atuiru 'akanankin 'akëxa, ñuia ñuina pëchiñu 'imainun axa pianankë raëkëma ñuinakaman piti 'imiti 'ain.

⁸Ënë ëma kana anu uni 'ikëma mesa 'imiti 'ain 'imikëbë ka anu 'ikë unikamax 'itsaira rakuéti 'ikën. Usa 'ain ka axa anun inúkë unikamax masókin 'aíma 'itánun këñua a isi ratuti rakuékanti 'ikën.

⁹'Anan kana axa aminishkë unikama atun ëma bëarabuinkë 'aia, panankin a piti 'aíma 'ain bënëkin unikaman atun bakë bëchikë bëbukama 'imainun 'ini bëchikëkamaribi piti 'ikën, 'imainun ka unfnribi uni itsi piti 'ikën kixun kakëxa.

¹⁰Ësokin pain atu katankëxun kamina, axa mibë 'ikë mi rapasu 'ikë unikaman ismainunbi ñutë mushkin tukapakin, ¹¹ësokin kati 'ain: Nukën 'Ibu kamabi kushiñu ax ka ësai kiaxa: Ënë unikama këñunbi kana atun ëma ñutë me 'akë tuki-bukënëxa mëniotëkéinsama usaribi 'itánun atu 'ati 'ain. Usakin 'akë ka

unin uni ñukë anu maínti me 'aíma 'ain Tófet kakë anu maínti 'ikën. ¹²Usakin kana ënë ëma anua tsókë unikama këñunbi 'ati 'ain. 'Akin kana Tófet 'ikësaribitia 'itánun 'ati 'ain. 'Ëx min 'Ibu 'aish kana ësai kin. ¹³Jerusalénnu 'ikë xubukama 'imainun, Judánu 'ikë 'apun xubukama 'imainun xubu maskuan anuxua naínu 'ikë 'ispakama 'imainua bëtsi dioskama, rabikian uvas baka anpënkaxunkë 'aish ka ñu 'ati 'aisama anuxun 'akë kakë usaribi 'aish Tófetsaribi 'iti 'ikën.”

¹⁴Ësokin pain 'anuxun atu kanua Nukën 'Ibun xukëxun Tófet anuxun atu kabiani kuanxun ka Jeremíasnën, anuxun Dios rabiti xubu Jerusalén anu 'ikë me mëniokë anu nixun kamabi unikama kakëxa: ¹⁵Nukën 'Ibu kamabi kushiñu Israel unikaman Dios ax ka ësai kia: 'Ën kana ënë ëma anua 'ikë unikama këñunbi 'ëx kikësokinbi tëmëramiti 'ain. Usa 'ain kana atun ka aín nuitu iruarakin 'ën bana kikësabiokin 'aisamatania kiaxa Dios kikë ka Jeremíasnën atu ñuixuankëxa.

**Ax ami nishkë Pashur axa
usai 'iti ñuia Jeremías
kia ñuikë bana**

20 ¹An anuxun Dios rabiti xubu bërúankë aín kushi Pashur sacerdote ax ka Imernën bakë bëchikë 'iakëxa, an ka usai ka ñu 'inuxun 'aia kiaxa Jeremías kia kuakëxa, ²kuaxun ka ñatanxua mëëtankëxun i kiniokë anun tabiatxkin sipuanun 'amiakëxa, ax ka

Benjamínën menu kuani anun chikiti xëkuë cha au 'iakëxa, anuxun Dios rabiti xubu a rapasu 'ikë anu ka sipuakëxa.

³Usokin ónkë achúshi nëtë 'inukëbëtan ka Pashur, an Jeremías sipuakë anua chikínti uni xua-këxa, xukëxuan bitsínkin békëxun ka Jeremíasnën kakëxa: “Bëri ka Nukën 'Ibun min anë Pashur 'ikëbi bëtsiokin nankin Magor-misabib kakin min anë nanxa, ‘Magor-misabib ënë banax ka kamabinuax ka uni rakuéti 'ikë ki kikë 'ikën.’ ⁴Ësai ka Nukën 'Ibu kiaxa: 'Ën kana mi 'imainun min 'unánkë unikama axribia 'aisamaira rakuéñun 'imiti 'ain; usa 'ain ka min ismainunbi ax aminishkë unikaman aín manë xëtökën min 'unánkë unikama 'ati 'ikën. 'Ën kana kamabi Judánu 'ikë unikama Babilonianu 'ikë 'apun aín suntárुकamabëtan ñatanbiankin aín manë xëtökën anuxun atu rëtëanan raíri unikama aín me Babilonia anu tsónun buánun 'amiti 'ain. ⁵'Amianan kana axa mitsumi nishkë unikama ënë ëmanua 'ikë ñu upíbu, 'imainun unikaman ñu upírabu a 'ianan Judánu 'ikë, 'apukaman ñu upíbu akama Babilonianu buánun 'amiti 'ain. ⁶'Imainun ka Pashur miribi axa mimi nishkë unikaman Babilonianu min aintsikama këñunbi buánti 'ikën. Anuax ñuia ka min 'unánkë unikama këñunbi anubi mi mainkanti 'ikën, min kamina kémëkin asérabi 'ikëmabi usai isa ñu 'iti 'ikë kixun bana atu ñuixuankën.”

**An bana ñuikë Jeremías
unikaman 'akë ñu kuëëñima
nishi Nukën 'Ibubë bana**

- 7 'Ën 'Ibu, min kamina 'ë
paránkën,
usa 'ikëbi kana minmi 'ë
paránun 'amian;
usa 'ikëbi kamina mix 'ën
kushisama 'ixun 'ë isin.
Kamabi hora ka unikaman
'ë 'usani
'ëmi kuaikania.
- 8 'Ëx banakëtibi kana
bënëkinshi ñu 'atima 'ati
'imainun ñu masóti a ñui
banain;
usai kikin min bana ñuia ka
ënkinmaira 'ë 'ichati 'ëmi
kuaikania,
'ën mix kikë bana ñuikëbë.
- 9 Uínsaran nëtën karana
'ëx kian: “'Ën kana
amiribishi Nukën 'Ibumi
sinántëkëntima 'ain,
usa 'ain kana amiribishi aín
bana ñuitëkëntima 'ain,”
usa 'ain ka min banakama
ax tsi
rëkirukënën 'akësa okin 'ën
xokama 'ë
'ukëmëuxun xarokësa okin
'aia.
Usa 'ain kana mixmi kikë
banakama 'ëbi
ñuikinma sinaínshitisa tanin
'aínbi ka usokin 'aisama
'ikën.
- 10 Usa 'ain kana munura banai
unikama ësai kanania
kuatin:

“¡Kamabinuax ka 'itsaira
rakuékania!”

Usa 'ain ka ësai kikanía:
“¡Uisax karanuna a unimi
manánti 'ai isti kamina
rikuatsinti 'ain!”

'Ën 'unánkë unikamanbi
ka 'ën ñu 'atima 'ati
kuëënkania.

Usai 'i ka ësai kikanía:
“¡Parántisa 'ikë
parántankëxun kananuna
nun ira a 'atimokin
kananti 'ai kiox ka
kikanía!”

- 11 'Aínbi kamina mix Nukën
'Ibu 'aish 'ëbë 'ai,
achúshi uni 'akánanti
'unáinra 'ikë uínbi
kanánkëma usaribi 'ain;
usa 'ain ka an 'ë 'akatsi
kixun nuikë unikaman, 'ë
rëtëtima 'ikën;
usai 'ika atun 'anuxun
sinánkë usakin 'aíma
rabinkë bërúti 'ikën,
usaí rabinkë ax ka
uínsaranbi uínbi
manukëma 'iti 'ikën.

- 12 Nukën 'Ibu kamabi
kushiñuira,
min kamina upí unikaman
ñu 'akë a 'unanin,
min kamina unin aín nuitu
'ukëmëu ñu 'aisatankin
sinánkë, akamabi 'unánin,
'ën kana 'ëmi 'akinun mi
ñukan,
usa 'ain kamina uisakin kaina
a unikama tëmëramiti 'ai a
'ë isimiti 'ain.

- 13 ¡Nukën 'Ibumi ka kantakan
Nukën 'Ibu ka rabikan!,
an ka 'atima ñu 'akë
unikaman tëmëramikëx
bënëtiabi uni iémia.
- 14 ¡'Atimokë ka anun 'ën titan
'ë tuá nëtë ax 'iti 'iakëxa!
¡Anun 'ën titan 'ë bakéan
nëtë ax ka 'upiokin
sinánxunkëma 'iti 'ikën!
- 15 ¡'Atima okë ka an 'ën papa
bëbu tuá ka min
bëchikë bakéanxa kixun
kakin kuëémia uni ax 'iti
'ikën!
- 16 ¡A unix ka ëmakama Diosan
xëñibua 'ainbi
usabi rakátanun këñuasaribi
'iti 'ikën!
¡An ka pëkarakëma 'ainshi
uni rakuéti 'akánanti 'ain
kuënkënkë a kuanan,
bari xamarukëbëtan anun
bënëtishi mëníokati ñu
banókë kuati 'ikën,
- 17 uisati kara Diosan 'ën titan
puku 'ukë mëuküax
rëmëmënun 'ë 'imiaman 'ikën!
Usaribiti ax anu uni ñuia
maínkë kinisa 'ain kana 'ëx
uínsaranbi bakéama 'itsían.
- 18 ¿Uisa kupín kara 'ëx paë
tani masá nuituti 'ianan,
'ëx anun tsókë nëtëkaman
rabinishi tsótiokin 'ën
titan 'ë tuakëx?
¿Uisa kupín karana 'ën
titan puku 'ukë mëuküax
rabinishi 'ëx bamati
nëtë 'itámainun tsónux
bakéankën?

**Israel uni 'imainun Judánu
tsókë akaman ka anun
tëmëratima nëtë a kafinti
'ikë kixun ñuikë bana**

- 23** ¹Ësai ka Nukën 'Ibu
asërabí kiakëxa:
“¡Uisai kara an 'ën
unikama aín ñuina
'arakakë unin 'akësa
okin bërúankinma 'ën
ovejakama nëtënun
'imianan abísnun
'imikë akamax 'iti
'ikën!”
- ² Nukën 'Ibu Israel unikaman
Dios an ka aín unikama
'akinkë 'apukama ësokín
kaia: “Mitsun kamina
'ën kaískë unikama
bërúankinma abístanun
abámian. Usa 'ain kana
'ën uisakin kaina ñu
'aisama 'an usakinbi mitsu
tëmëramiti 'ain. 'Ëx kana
Dios 'aish ësai kin.
- ³ 'Ënbi kana 'ën unin
raírikama anuaxa abánun
'ën 'imia anubi utékënun
'imiti 'ain, 'imikëx ka aín
ëmanubi 'utékënti 'ikën,
usai ika ovejakama 'ain
pastonu kuantëkënkë
usairibi 'iti 'ikën, anuax
ka bakë bëchipati 'uakamë
'ëoti 'ikën.
- ⁴ 'Ën kana an ñuina bërúankë
uni 'akësa 'inua an
bërúanti 'apu nanti 'ain,
usakin nankëxun bërúai
ka uimibi rakuétima

- 'ianan achúshibi nēténun
'imitima 'ikën. 'Ëx min
'Ibu 'aish kana ësai kin,”
- 5 Èsai ka Nukën 'Ibu aséjabi
kiakëxa:
“Ka is achúshi nētë ka uti
ikë, anúan Davidtan
rëbúnki 'ibuira,
ax 'apu achúshi ñu 'unairakë
'ixun unikama 'akinkin,
Judá menu 'ikë unikama
ainra upíokin ñu 'aia
bukunun 'akinti 'ikën,
usokëx ka ñu 'atima 'aíma
upiti tsóti 'ikën.
- 6 A nētëkama ax 'apu 'ain ka,
Judá menu 'ikë unikama
'iémainun,
Israel unikamaribi uínbi
ubíokëma upitax tsóti
'ikën.
Èsokin anëké ka 'iti 'ikën:
Nukën 'Ibu ax ka an nu
iémi 'ikën.”
- 7 Èsai ka Nukën 'Ibu aséjabi
kiakëxa: “Ka kuat,
anúan uínsaranbi 'ëmi
sinántëkënima ësai aséjabi
kikanti nētë ka 'iti 'ikën:
'Ëx kana Nukën 'Ibu axa
tsókë aín anë ñui kin an
ka Israel unikama Egipto
menea chikíankëxa,
- 8 usai kima ka sinanátëkën-
timoi ësai kiti 'ikën: Nukën
'Ibu axa tsókë an ka Israel
rëbúnkikama aín tsípumia
'anan bëtsi mekamanua
abisa 'ikëbi chikíankëxa. A
unikamax ka aín menubi
tsótënkënti 'ikën.”

**An Diosan banamabi
këmë bana ñuikë
unikama ñui kikë bana**

- 9 'Ëx Jeremías an Diosan bana
uni ñuixunkë 'aish kana
këmëkinshi bana ñuikë
unikama ñui kin:
'Ëx kana 'itsaira 'ën sinánkë
anunbi 'aisamatani;
'ën namikama bërëru
paénkësa tanin,
usai 'ikin kana achúshi unia
uvas baka 'itsaira xëaxun
tankësa usaribi tanin.
Atux ka Nukën 'Ibumi
'atimati bananan aín bana
upíira amiribi 'atimati
banaia kana kuatin.
- 10 A menuxun ka unikaman
'aisamaira 'atima ñuira
'aia,
'ën kana usaía 'inun
'atimakin sinánxuan,
usa 'ain ka a me masá
nuitukë 'ikën.
'Imainun ka anu uni 'ikëma
menu kookë nikamaribi
ëskiäxa
usa 'ain ka atun kushínbi
uni 'atimakin ñu 'axunia.
- 11 Èsai ka Nukën 'Ibu aséjabi
kiakëxa:
“An Dios kikë bana uni
ñuixunkë 'imainun
sacerdotekamaxi ka 'ën
bana 'unánkëmasa 'ikën;
usa 'ain kana anuxun 'ë
rabití xubu anuxunbi
'aisama ñu 'aia atu
mëran.

- 12 Usa 'ain ka atun tsóti ax tēira
 'aish bai bēánkibukē 'ianan,
 anun nikēxa me tsētsēru
 tuñukē usaribi 'ikēn:
 'ēn kana bētsin titikakēx
 pakēkēsa usairibi 'inun
 atu 'imiti 'ain usokin 'akin
 kana atun sinánkēsokin
 'anun 'amiti 'ain.
 Uínsaran karana 'ēn atun ñu
 'atima 'akēkama
 mēnioin anun kana atun ñu
 'atima 'akē, uisakin karana
 'ati 'ai usakin 'ati 'ain.
 'Ēx Dios 'aish, kana asérabi
 ēsai kin.
- 13 Ēsai ka Nukēn 'Ibu kixaxa: 'Ēn
 kana Samarianu 'ikē an 'ēn
 bana ñuixunkē unikama,
 'atima ñukama an 'ē 'aisama
 'imikē 'aia isan:
 usakin ñu 'akin Baalnēn anē
 ñuixunkin ka 'ēn kaisa
 Israel unikama,
 'ēmi manuti 'uranun 'imiakēxa.
- 14 'Ēn kana Jerusalēnnu 'ikē
 an 'ēn bana uni ñuixunkē
 unikama
 'atima ñu an 'ē 'aisama
 'imikē ñuira 'aia isan:
 usakin ka atun aín xanuma
 bētsi xanu aín nami 'anan,
 bētsi unikama kēmēkin
 paránia,
 usakin 'akin ka uni 'atima
 sinánñukama,
 a uínbia 'ain ñu 'atima
 'akē ēnxuma 'anun kixun
 sinánmia.
 Usa 'ain ka atu 'imainun a
 ēmanu tsókē unikamax

- Sodoma 'imainun
 Gomorranu 'ikē uni
 tsóasaribi 'ēn iskēx 'ikēn.
- 15 Usa 'ain kana Nukēn 'Ibu
 kamabi kushiñu 'ēx
 an kēmēkinshi asérabi
 'ikēmabi bana ñuikē
 unikama a ñui kin:
 'Ēn kana piti 'imainun
 'umpax muka rokēñun;
 mēskukēsamaira 'umpax
 xēanun 'inánti 'ain,
 an bana uni ñuixunkē
 Jerusalēnnu 'ikē
 unikaman ñu 'aisama 'akē
 aka kamabi Judá menu 'ikē
 Israel unikamanribi 'aia.”
- 16 Nukēn 'Ibu kamabi kushiñu
 ax ka ēsai kixaxa:
 “Israel unikama mitsun
 kamina,
 an kēmēkinshi uni 'ēn bana
 ñuixunkē unikama ax kikē
 a kamina kuatima 'ain.
 Atúxa kikē ax atúnbi sinanx
 kēmēishi,
 usai ka 'iti 'ikē kixax kikē 'ikēn,
 'ēn kana usai karamina kiti
 'ai kixun atu kakēma 'ain.
- 17 Uikaman kara 'ēn bana
 kikēsabiokin 'aisama
 tankin timaia,
 atun ka mitsu kati 'ikēn:
 Kamabi mitsun 'akē
 ñukama ax upí 'ia.
 'Imainun ka 'ain sinánkēsa
 okinshia,
 an ñu 'akē unikamanribi
 mitsu kaia: Uisa ñu
 'atimabi ka mitsunu 'itima
 'ikēn.”

**An bana ñuikë Jeremías
munuma banaí kia**

- 18 ¿Uix kara anua Nukën 'Ibu
'unántisama 'inun timékë
anu 'iakëx?
¿Uin kara a isanan aín bana
kuakëx?
¿Uin kara axa kia bëmékin
kuakëx?
- 19 Ka kuat: Nukën 'Ibu nishkë
ax ka nëtë masákuatsini
tunankuatsinkë usa 'ianan,
suñúan kushiira ukian ñu
këñubëtsinkë usaribi
'atima sinánñu unikama
ainan 'ikën.
- 20 Nukën 'Ibu nishkë ax ka
uisakin kara ñu 'aisatania
usakin 'axma tantitima
'ikën.
Usa 'ain ka anun mitsun
ax ka asérabi 'ikë kixun
sinanan,
ënë ñukama upíira okin
kuati nëtë 'iti 'ikën.
- Nukën 'Ibu usai ka an
këmëkin bana ñuikë
unikama 'iti 'ikë kixun
kia ñuikë bana**
- 21 “Èsai ka Nukën 'Ibu kiakëxa.
'Èn kana an këmëkinshi
an 'èn bana ñuikë
unikama a xukëma 'ain,
'ianan kana uisa banabi 'èn
atu kakëma 'ain,
'aínbi ka atúxbi usai 'iti
kuëëanx 'èn anë ñui
banati sinanx bënëruxun
'aisatanxa.

- 22 'Aínbi ka anu 'ëx 'ikë anu
kuanxun kuni 'èn bana
kuakë 'itsíanxa, kuaxun ka
'èn bana 'èn unikama
ñuixunkë 'itsíanxa;
usakin 'akin ka atun ñu
'atima 'akëkama
ënun 'imianan 'atimái
tsókë akama ënun 'imikë
'itsíanxa kixun ka kiakëxa.”
- 23 Èsai ka Nukën 'Ibu asérabi
kiakëxa:
“Èx kana 'ura 'iananbi
'urama 'aish Dios 'ain.
- 24 ¿Uix kara 'èn istimaisakiax
unëti 'ik?
'Èx kana nafkamë 'ëonu
'ianan kamabi menuribi
'ain.
'Èx min 'Ibu 'aish kana èsai
kin kixun ka Dios kiakëxa.
- 25 Èsai ka Nukën 'Ibu kiakëxa:
'Èn kana kuan an bana
ñuikë unikamax ka atúnbi
namátankëx këmëi 'èn
isana namámikin atu ká
kixun kia.
- 26 ¿Uínsaran kara an
këmëkinshi bana ñuikë
unikama atun, 'èn usai
kinun kakëxumabia
këmëkin atúnbi sinánkin
bana ñuikankë a ënti 'ik?
- 27 Usa 'ain ka këmëkinshi
an bana ñuikë unikama
an namákë bëtsi
ñuixunkin, 'èn unikama
'ëmi manunun 'imia,
usakin ka aín chaitiokë
kamanribi Baal rabikin 'è
manuakëxa.

- 28 ¡An Dios kikë bana ñuikë unin namáxun ka aín namákë ashi bëtsi ñu ñuikinma ñuiti 'ikën, 'ainbi ka uin kara 'ën bana ñuia an 'ën banaishi ñui kiti 'ikën! Usai ka Nukën 'Ibu kiakëxa.
- 29 ¡Nun karanuna basikëñun trigo abëtan sënën kara kixun tupúnti 'ain! 'Ëx kikë bana ax ka tsi rëkirukësa 'imainun achúshi manë taxuñunën mapara tukapakësa usaribi 'ikën. 'Ëx min 'Ibu 'aish kana ësai kin.
- 30 Usa 'ain kana 'ëx an këmëkinshi bëtsibë paránankin 'ën banaisa kixun bana ñuikë unikama ami nishin kiox ka asérabi Nukën 'Ibu kiakëxa.
- 31 'Ëx kana an bana ñuikë unikama sinánñuma kuainxun an bëtsin bana ñuikë ami nishin.
- 32 'Ëx kana an bana ñuikë unikama an këmëkinshi namákë ñuixunkin 'ën unikama; bëtsiokin sinánmia. 'Ën kana xukin uisa bananbi kakëma 'ain, usa 'aish ka 'ën unikama 'akinsama 'ikën. 'Ëx min 'Ibu 'aish kana asérabi ësai kin.”

**Jerusalénnu tsókë unikamax
an bana ñuikë Jeremías
'akatsi kia ñuikë bana**

26 ¹Anua Joaquím kakë uni Josíasnën bakë bëchikë an Judá menu 'apu 'ikin pëukë

'ain ka, Nukën 'Ibun Jeremías abë banakin, ²ësokin kakëxa: “Anuxun 'ë rabiti 'ën xubunu 'ikë me mëníokë anu nirakëxun, kamina 'ën mi kakë banakama axa Judá menu 'ikë ëmakamanuax anuxun 'ë rabiti 'ën xubunu ukë unikama kati 'ain. Kakin kamina kamabi 'ën mi kakë banakama a ñuixunkin tëokima kati 'ain. ³Usakinmi kakëxun kuakin sapi ka atun 'akë ñu 'atimakama a ënti 'ikën, usakin ënia sapi kana atun ñu 'atima 'akë kupí tëmëramikin, 'ën usakin 'ati sinánkësokin 'atima 'ain.

⁴Ësokin kamina atu kati 'ain, 'ëx min 'Ibu 'aish, kana usai kia kixun kamina kati 'ain: Mitsun kamina 'ën kakëxun kuama 'ain, usa 'ixun kamina 'ën kakësabiokin 'aiman, ⁵an bana ñuikë 'ën unikama 'itso-kin xutia xutiabi, kamina an kakë banakama kuaisamatankankë 'ainbi kamina atun bana kikësokin 'akankëma 'ain, ⁶usa 'ain kana mitsunmi 'ën kakëxun kuaisama tankëbëtan anuxun 'ë rabikë xubu ënë Silónu 'ikë a 'asaribiokin 'ati 'ain. Usakin 'akëbë ka Jerusalén ëma ënëmi kuaiti 'ikën.”

⁷Jeremías an bana ñuikë an anuxun Dios rabiti xubu anuxun bana ñuia ka sacerdote 'imainun këmëkin an bana ñuikë unikama 'imainun kamabi unikaman kuakëxa. ⁸Usa 'ain ka Diosan a kakë banakama atu katan-
këxa sënënia, sacerdotekama 'imainun an këmëkinshi bana ñuikë unikama 'imainun kamabi unikaman, ñatankin bikin kakëxa:

“¡Mix kamina 'akë 'iti 'ain! 9 ¿Uisa 'aish kaina mix rakuétimaishi Nukën 'Ibun anë ñui anuxun a rabiti xubu ënëx ka Silónu 'ikë ax 'iásaribiti 'iti 'ikë, kianan ënë ëmaxribisa anu uni 'ikëmasa 'ítanun masókë 'iti 'ikë kiox kin?” Usai kiox sënénkë ka kamabi unikaman anuxun Dios rabiti xubunu Jeremías bëararakankëxa.

10 Usai 'ikania ñuia kuati ka, Judánu 'ikë aín kushibukama ax, anua 'apun xubu 'ikë anuax kuankëxa anuxun Dios rabiti xubu xëkuë ió 'ikë anu rikiankëxa, anu ka añu kara 'akanxa kixun istankëxun mëníoti anu tsóbukankëxa.

11 Usa 'ain ka sacerdotekama 'imainun an këmëkinshi bana ñuikë unikama atun aín kushibu 'imainun kamabi unikaman kakëxa: “Ënë unix ka 'akë 'iti 'ikën, ax ka ënë ëma ñui 'atimati banaia. Mitsúnbi kamina axa usai kia mitsun pabitanbi kuakan.”

12 Usai kitankëxa atux sënénkëbëtan ka Jeremíasnën aín kushikama 'imainun kamabi uni timékë a ësokín kakëxa: “Nukën 'Ibunbi ka 'ë xuaxa aín anë ñui rakuétimaishi bananun, 'ianan anuxun a rabiti xubu ñui kianan ënë ëma ñui kinun, mitsúnbi kamina 'ëx kikë bana a kuakan.

13 Mitsux mi 'atimati tsókë a ënkin kamina, upíokin ñu 'akánti 'ain mitsun 'Ibu Dios kikësa okinshi kamina 'ati 'ain, usaími 'ikankëbëtan ka axa ñu 'atima ka 'inúnuxun 'aia ax kikë, a 'ëx kikë ñukama 'imitima 'ikën. 14 Usa

'ain kamina mitsun kamina 'ë ñatankan usa 'ain, uisa kaina oisatani usokin 'ë 'akánti 'ain. 15 'Aínbi kamina mitsun upíokin ënë 'unánkanti 'ain: mitsunmi ñu 'atima 'akëmabi ënë ëmanu 'ikë unikama-bëtan 'ë 'ax kamina 'uchokë 'ikanti 'ain; aséribi ka Nukën 'Ibunbi 'ë ënë bana upíokin ñuianan kamabi a ñukama chikinakin ñuinun 'ë xuaxa.”

16 Usa 'ain ka aín kushibu 'imainun kamabi unikaman sacerdotekama 'imainun an këmëkin Diosan bana 'ikëmabi bana ñuikë unikaman kakëxa: “Ënë uni a kupín nun 'ati ñu 'atima ka 'aíma 'ikën; ënë unin ka Nukën 'Ibu Diosan anën nukama kaxa.”

17 Usakin kai atux sënénkëbë atúxribi nirukin ka aín kushibu raírinënríbi anu timëkamë 'ëokë unikama a kakëxa: 18 “Anua Ezequías Judá menu 'apu 'ikë a barikaman ka Miqueas Moréset kakë ëmanu 'ikë an, kamabi uni Nukën 'Ibun anën Judá menu 'ikë unikama ësokín kakëxa:

Nukën 'Ibu kamabi kushiñu ax ka ësai kioxaxa.

Sión ëma ax ka unin anu ñu 'apáti me buinakë usaríbi bërúti 'ikën,

Jerusalén ëmax ka anu uni 'ikëma me 'i ñankáishi 'iti 'ikën,

usa 'ain ka aín bashi anuxun a rabiti xubu 'ikë anu chuku 'atimashi kóti 'ikën.

19 ¿'Apu Ezequías 'imainun kamabi Judá menu 'ikë unikaman

kara an bana ñuikë uni Miqueas rëtäakëx? Usakin 'ati ka sinánma 'ikën: 'apun ka ami rakuékin Dios atuisa nuibanun kixun kakëxa. Usa 'ain ka Nukën 'Ibun usai ka ñu 'iti 'ikë kixuan aín unikaman ñuia usaía atunu 'inun ñu 'atima 'imiama 'ikën. ¿Usa 'ain karanuna nukaman an bana ñuikë uni 'atankëxun chaiira 'ucha papikë 'iti 'ain?" (Kiax ka 'ain tukurikubu unikama atux kiakëxa.)

²⁰An uni bana ñuixunkë Urías, Semaíasnën bakë bëchikë Quiriart-jearim kakë ëma 'ikë uni axribi ka ënë me 'imainun ëma ñui Diosan usai kinun kakëx Jeremías kikësaribiti kiakëxa.

²¹'Apu Joaquím, 'imainun an ñu mëxunkë unikama 'ianan aín kushibu akaman ka usaía Urías kikë bana kuakëxa, kuakin ka 'akatsi kixun bariakëxa. 'Aínbi ka an bana ñuikë Urías a bana kuax 'apumi rakuéti Egipto menu abákëxa. ²²'Aínbi ka 'apu Joaquímnën Elnatán Acbor aín bakë bëchikë 'imainun bëtsi unikama Egipto menu xuakëxa, ²³xukëx kuanxun ka Egipto menua bitsínkin bëxun 'apu Joaquím a Urías 'inánkëxa, 'inánkëxun ka Joaquímnën, 'atankëxun anu uni ñuñumakama maínti 'akë anu maínun unikama 'amiakëxa.

²⁴Usa 'ain ka Ahicam, Safánën bakë bëchikë axribi an bana ñuikë Jeremíasnën rabanan nëëti kiakëxa, kikëbëtan ka an 'ati unikama 'ináma 'ikën.

Israel unikama atun menubi riküatsintëkëan ñuikë bana

31 ¹Ësai ka Nukën 'Ibu aséra-bi kiakëxa: "A nëtëan ami nishkë unikaman Babilonia menu uan atun menubi utëkëan anun kana 'ëx kamabi ñaká Israel unikaman Dios 'iti 'ain, 'imainun ka atux 'ën unikama 'iti 'ikën."

²Ësai ka Nukën 'Ibu kiaxa:

"Anu uni 'ikëma menuxun kana bamatinuaxa iékë unikama 'ëx kana nuibanan irakë, 'ai kixun 'unánun atu 'akiankën.

Uínsaran kara Israel unikaman anu atux upiti tanti baria anun kana,

³'ëx kana bërámabi ami mërakën.

'Ën kana nuibairakë 'ixun atu bëríbi xëñibua 'aínbi nuibatin,

usa 'ixun kana uisokin karana nuibakë usabi okin mitsu nuibatin.

⁴'Ën kana amiribishi atun ëma atëkënun amiti 'ain.

Usokin 'axunkëx ka atun manë sharíkati sharíkai ransai kuëenkanti 'ikën.

⁵Amiribishi ka Samaria matákamanu uvas 'apákanti 'ikën, 'apáxun ka uín kara uvas 'apáxa an aín bimi pi 'itsaira kuëëni tsókanti 'ikën.

- 6 Usa 'ain ka anúan an
bérúankë unikama,
munuma kuënkëni
Efraínnën matákamanuax
kiti achúshi nètë 'iti 'ikën.
Mitsux kamina anuxun
Nukën 'Ibu Dios rabi
Jerusalénnu kuanti uti
'ain kix ka kiti 'ikën. Ax
ka nukaman Dios 'ikën.”
- 7 Ēsai ka Nukën 'Ibu kixax:
“Israel unikama Jacobnën
rëbúnki,
mitsux kamina munuma
kantai kuëni ësai kikanti
'ain,
nux kananuna bëtsi ëma
kamasamaira 'ain.
Usa 'ain kamina ësai ki
kantakin mitsun bana
kuami ësai kikanti 'ain.
Nukën 'Ibun ka aín unikama
'akinkin iémiakëxa,
nukamax kananuna bëtsi
menu bua 'aíshbi ñukëma
amiribishi utékëan.
- 8 Ka kuat, 'ënbi kana aín
tsipumia 'ikë me anua
bëanan,
uínu kara me kuainakëakëxa
anuabi timëbëtsinkin
mitsu bëtékënti 'ain.
Bëkëbë ka atubë bëxuñu uni,
aín niti bëtsikë unikama,
xanu ñuítsíkkëkama 'imainun
aín tuá bakënkëkama;
jatux ka 'aisamaira uni 'aish
amiribishi utékënkanti 'ikën!
- 9 Ka kuat, abë banakín
ñukánan inkuatsini ka
ukanti 'ikën.

- Inkuatsini aia kana 'ën anua
'umpax 'itsaira 'ikë me
anu bëkin,
bai upí anun kuani uisaibi
ñumi tuaxkitima anun
uanti 'ain.
Usa 'ain kana 'ëx Israel
unikaman papa 'ain,
'imainun ka Efraíñëx 'ën
bakë bëchikë apansa
'ikën, kix ka kiakëxa.
- 10 Bëtsi me kamanu 'ikë unikama,
mitsun kamina ësai kana 'ëx ki
kuati 'ain,
'ianan kamina parúmpapa
kuëbí 'ura tsókë unikama
aribi ñuixunti 'ain:
Nukën 'Ibun ka Israel unibu
'ikë nukama abístanun
'imiakëxa,
'aínbi ka amiribishi
timëtékënkín bërúanxun
an ñuina bërúankë unían
aín
ovejakama bërúankë usaribi
okin 'ati 'ikën.
- 11 Nukën 'Ibun ka Jacobnën
rëbúnki,
aín unikama atusama
kushiira unikamanua
chikíankëxa.
- 12 Usakían chikinkëx
utankëx ka kuëni
kantai Jerusalénnu 'ikë
matákamanuax kuënti
'ikën,
usai 'ia Nukën 'Ibun 'akinkin
ñu 'inánkëx ka: 'itsaira
kuënkanti 'ikën kuënika,
trigo 'imainun uvas baka
'akë vino 'imainun xëni

- 'ianan, ovejakama 'imainun vacakamañu 'iti 'ikën.
 Usa 'ain ka a unikamax an iémikëx amiribishi 'ain 'Ibu Diosmi katamëti aín menu tsókë 'aish unin aín xubu rapasu 'apáxun 'upiokin ñu bërúankësa usaribi 'aish, amiribishi ñusmatëkënima kushi 'ikanti 'ikën.
- 13 Usai 'ikëbë ka xanu chipash ransai kuëëmainun, uni bënákama axribi 'ikëbë uni apankama atúxribi usai 'i kuëënti 'ikën.
 Usai 'ia nuibakin kana: masá nuitukë a ënia kuëënun 'imiti 'ain, 'imianan kana masá nuitutia nitëxëkë usamaira 'inua kuëënun 'imiti 'ain.
- 14 'Ën kana sacerdotekamaribi upíira piti pinun 'imiti 'ain, 'ën unikamaxribi ka 'ën 'inánkëxun 'aisamaira ñu upírabu bitsi kuëënti 'ikën.
 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana aséرابi ëσαι kin.”
- 15 Ëσαι ka Nukën 'Ibu kíaxa: “Ramá kakë ëma anua ka 'itsaira rarumati masá nuituti inia uni kuakanxa. Ax ka Raquel axa aín tuákama rabanan inkë 'iaxa, usai 'ika uínbi kuëënmisamai aín tuákama bamakë 'ain ianxa.” (Usai ka kíaxa.)
- 16 'Aínbi ka Nukën 'Ibun ësokín kaxa:
 “Raquel 'itsaira ini kamina; min bëunan mëskuti intëkëntima 'ain, 'aínbi kana 'ën mixmi 'itsaira masá nuitukë a kupín min biti ñu mi 'inánti 'ain, usa 'ain ka mixmi masánuituti inkë 'aínbi: min tuákama ax ami nishkë utëkënti 'ikën.
 'Ëx Mitsun 'ibu 'aish kana aséرابi ëσαι kin.
- 17 Mín kamina uisa upí ñu kara minan 'inuxun 'aia a kaínti 'ain: min tuákamax ka amiribishi aín menu utëkënti 'ikën.
 'Ëx min 'Ibu 'aish kana aséرابi ëσαι kin:
- 18 'Ën kana Efraínën rëbúnkíkama 'itsaira masá nuituti ëσαι kíkania kuan:
 'Ëx kana bana kuakëma 'aish achúshi vaca tuá raëmisama usaribi 'iakën, usa 'ikëbi kamina min 'ë 'unánmamiakën; usa 'ain kamina amiribishi mi rabitékënnun 'ë 'imiti 'ain, mix kamina 'ën 'Ibu Dios 'ain.
- 19 'Ëx kana mi rabiti ëanx mix kíkesokín 'aíma mi 'ura 'ikësa 'ian, 'aínbi kana 'ën ñu 'akëkama ëni mimi sinántëkëan; usai 'ikin kana 'ën 'akë 'uchakama a mi ñuixua,

- usai 'i kana 'ën kisinu
 kítimëti 'ian;
 usai 'i kana katékësa 'ianan
 ñuumasara tan,
 'ën bënë 'ixun 'á 'uchakama
 sinani kana usai 'ian.
- ²⁰ Efraínnu 'ikë unikama ax ka,
 'ëx amira sinánkë bakë
 bëchikë usaribi 'ikën;
 usa 'aish ka ax 'ën
 kuëëinrakë 'ën bakë
 bëchikë 'ikën.
 Usa 'ikë kana ñu 'atima 'aia
 usakin kamina 'atima 'ai
 kixun kan,
 'aínbi kana ami manukima
 usakin kamina 'atima 'ain
 kixun kain;
 usa 'ain kana 'ën nuitunën
 upitani kuëëinkin,
 atu 'itsaira nuibatín. 'Ëx min
 'Ibu 'aish kana asérabi
 ësai kin.
- ²¹ Israel unikama mitsun
 kamina anúnmi kuankankë
 mitsun bainu istisabi okín
 'unánti oti 'ain:
 anun kamina mitsun menubi
 a isëtsini uin kuanti kara
 kimashi utëkënti 'ain;
 anunmi nikan baikama
 akamina upiokin iskanti
 'ain.
 ;Israel unikama mitsux
 kamina,
 amiribishi mitsun
 ëmakamanubi utëkënkanti
 'ain!
- ²² ;Uínsaran kaina 'ën kakësa-
 biokin 'aíma amami
 amami kuani,

xanu tuá aín papan bana
 kuatima nikësaími 'ikankë
 a ënkanti 'ain?
 'Ëx mitsun 'Ibu 'ixun kana
 achúshi ñu ió okín ënë
 menu 'akën,
 xanúan 'ain bënë ënxun
 bitëkënkë usaribi okín
 ka Israel unikaman 'ëx
 kikësabiokin 'anuxun
 'ë mërati 'ikën. Kíax ka
 kiakëxa.”

**Diosan an bana ñuikë
 Jeremías uisaia Israel
 unikama 'iti namámia bana**

- ²³ Nukën 'Ibu kamabi
 kushiñuira, Israel
 unikaman Dios ax ka
 ësai kíaaxa: “Uínsaran
 kara 'aisama ñu inuti
 tsóa 'aishi Judánu 'ikë
 unikama aín menu kuania
 anun kana 'ën amiribishi
 buántëkënti 'ain, anun
 ka upiti tsóti 'ikën: nun
 kananuna Nukën 'Ibu
 Diosan kakëxun 'ain
 bana tankin anunu tsókë
 anexun 'aisatani, an nu
 upiokin sinánxunun,
 usokëxun kananuna
 nukamanribi kamabi ñu
 upiokin 'ati 'ain.
- ²⁴ Usa 'ain ka Judá
 menuax umainun atun
 ëmakamanuax kuan akama
 kuantëkëni, naën tëké
 unikama 'imainun an ñuina
 'arakakë bërúankë unikama
 a menu tsóti 'ikën.

²⁵Anuxun kana axa numikékama a ain piti 'inánan, axa xëaima kushiñuma 'i atsánkë akaman xëati ñu 'itsaira 'inun 'imiti 'ain” Kiax kiakëxa. ²⁶Ësokin namati kana 'ëx bësuakën. Bësuokin kana 'ën namákë anunbi upí tankën.

²⁷Ësai ka Nukën 'Ibu asérabi kia-këxa: “Ka kuat, kamina kuakanti 'ain, anun 'ën uni kaikamë 'ëomainun ñuinakamaribi 'aisa-maira Israelnu 'imainun Judá menu 'imiti achúshi nètë ka 'iti 'ikën. ²⁸'Imainun kana uisokin karana 'ën bërámabi ëchíkin rurupakin menu pakëtanun 'aisama okën usaribikin, bërúanxun amiribishi birutëkënkin 'anun 'amitëkënti 'ain. 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana asérabi ësai kin.

²⁹Usa 'ain ka a nètë 'ikëbë uíxbi amiribishi ësai kitëkëntima 'ikën: Atun papan ka uvas kacha piaxa, usa 'aínbi ka atun bakë bëchikë-kama aín xëta xëmanxëtia kitima 'ikën.” ³⁰'Aínbi ka uin kara uvas kachakë piaxa, ax aín xëta xëmanxëti 'ikën. Usa 'ain ka achúshi achúshi uni uix kara 'uchaia ax aín 'uchakë anunbi bamati 'ikën. Kiax ka kiakëxa.

³¹Nukën 'Ibu ka ësai asérabi kia-këxa: “Ka kuat, kamina kuakanti 'ain achúshi nètë ka anun Israel unikama 'imainun Judánu 'ikë unikamabëtan achúshi ñu ió okin 'atëkënti 'iti 'ikën.” ³²Ënë achúshi ñu 'ati ax 'ën aín chaitiokékamabëtan 'asa usama 'iti 'ikën, atun ka Egipto menua 'ën mëkënan tuínxun 'akësokin chikinkëxunbi; 'ëx atun bënësa 'aínbi ka 'ën

atubëtan 'ën 'akë achúshi ñu ax kikësabiokin 'aisama tankëxa. 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana asérabi ësai kiakën. ³³Usa 'ain ka achúshi ñu mëníokin 'ën Israel unikamabëtan anun 'ati nètë aia, usa ka 'iti 'ikën: Anun kana 'ën bana aín nuitu mëu upíokin sinankian manukima aín maxkátan 'unánun 'amiti 'ain. 'Ëx kana atun Dios 'iti 'ain, 'imainun ka atux 'ën unikama 'iti 'ikën. 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana asérabi ësai kiakën. ³⁴Usa 'ain ka uínsaranbi uínbi bëtsi uni usa ka Nukën 'Ibu 'ikë kixun 'unámitima 'ikën, an 'unánkë unikama 'imainun aín aintsikama 'ëa 'unánun 'unánmitëkëinsama 'iti 'ikën, atun ka kamaxunbi uni apanbu 'imainun tuáxura kamanbi ka Dios 'ikë 'ë 'unánkë 'iti 'ikën. 'Ën kana atun ñu 'atima 'akékama mënioxunkin, atun 'uchakékama a amiribishi sinántëkëntima 'ain. 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana asérabi ësai kiakën.

³⁵Nukën 'Ibu an bari nètën
pékati 'anan
'uxë 'ispa akamaribi an imé
pékati 'á,
an ka parúmpapa bëchunia
aín bëchun xukirui
bananun 'imia,
aín anë ka Nukën 'Ibu
kamabi kushiñu kakë
'ikën, ax ka ësai kiakëxa:

³⁶“Achúshi nètën 'ën anubi
'itiokin
'ën nankë a tanti banakama
kikësokin 'aima ka nètën,
Israel unikama 'ën uni 'itima
'ikën.

- 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana asérami ësai kiakën.
- 37 Èsai ka Nukën 'Ibu kiaxa: achúshi nètën kara unin naíkamë 'ëo tupúanan meribi aín tapunkama ñachati 'ikën, a nètën kana 'ën uni Israelkama kuëenkima atu timati 'ain, atun kamabi ñu 'atimakin 'akë kupí. ¡'Aínbi ka uínsaranbi a ñu 'itima 'ikën!
- 'Ëx mitsun 'Ibu 'aish kana asérami ësai kiakën.”
- 38 Ka kuat, ësai ka Nukën 'Ibu asérami kiakëxa: “Achúshi nètë ka anun 'ën ëma 'atëkënti nètë 'iti 'ikën, 'akin ka torre Hananel kakë anuxunbi 'abianxun aín xëputi 'ipitiu 'ikë anubi sënëonkin 'akë 'iti 'ikën.
- 39 Usa 'ain ka anua sënënkë aín tupunkë ax puntëira kuani Gareb kakë matá me sënënkë anuax, Goá kakë me amibi kuainakëkë 'iti 'ikën.
- 40 Kamabi me sapankama anua uni ñuia maínkë a 'imainun anua chimapu unin pukë, 'imainun kamabi me axa Cedrón kakë xëxá anubi sënënakëkë a 'imainun, amiaxa bari urukë anua 'ikë xëputi 'ipitiu 'ikë Caballo kakin anëkë akamaxbi ka 'ënan 'iti

'ikën, usa 'ain ka kamabi ënë mekamax uínsaranbi rurupakin 'atima okëma a ñukamax 'iti 'ikën.”

Baruc kakë unin kirika tarankë anuxun Dios rabiti xubunuxun isa ñuikë bana

- 36** ¹Anúa Josíasnën bakë bëchikë Joaquím ax Judá menu 'apu 'ikë rabé 'imainun rabé baritia 'ikë 'ain ka Nukën 'Ibu an bana ñuikë Jeremías kakëxa:
- ² “Achúshi kirika tarankë anu kuënëokëma bixun kamina kamabi usaía Israel 'imainun Judá menu 'ikë 'imainun bëtsi mekamanu 'ikë unikama ñuikin 'ën mi kakë banakama kuënëoti 'ain, kuënëokin kamina anúan Josías 'apu 'ikë anun kakin pëua 'ixun bëríbi 'ën mi kakë banakama a kuënëoti 'ain.
- ³ A banakama kuakin sapi ka Judánu 'ikë unikaman 'ën atunu ñu 'aisama 'imiti sinánekë a 'unánkin, atuan ñu 'atima 'ati sinánekë a ënti 'ikën, usakin a banakama kuakin ënia kana atun ñu 'atima 'ai 'uchakékama a mëníoxunti 'ain.” Kiax ka kiakëxa.
- ⁴Usa 'ain ka Jeremíasnën Baruc Neríasnën bakë bëchikë

a kuëankëxa, kuënkëxa aia ka kamabi usakin Diosan kakë bana-kama ñuixuankëxa, ñuixunkëxun ka Barucnën achúshi kirika tarankënu a banakama kuëneokëxa. ⁵Usakin kuëneomitankëxun ka Jeremíasnën Baruc kakëxa: “Ka kuat, 'ë ka anu kuainsama okin bëarakania usa 'ain kana anuxun Nukën 'Ibu rabiti xubunu kuainsa tanibi kuaniman. ⁶Usa 'ain kamina mix kuantu 'ain. Anua piti mëeti nëtë 'itëkënkëbë kamina kirika tarankënumi 'ën kakëxun kuëneokë banakama a anuxun Dios rabiti xubunua timékë a 'imainun kamabi uni Judá ëma kamanuaxa ënu ukë atun kuanun mitsun 'Ibun banami kuëneokë ënë min isi kuantu 'ain. ⁷Usakin mi 'aia kuati sinanakin sapika atun ñu 'atima 'akëkama Nukën 'Ibu chikinaxunkin ënti 'ikën. Usa 'ain ka Nukën 'Ibu 'itsaira nishaxa, usa 'ain ka usakin unikama 'akatsia kikë ax 'aisama ñuira atunu 'iti 'ikën.” ⁸Usakin an bana ñuikë Jeremíasnën kakëxun ka Barucnën an kakëabiokin kamabi 'akëxa: 'aika anuxun Dios rabiti xubunu kuanxun kirika tarankënu kuëneokë Nukën 'Ibu kikë bana-kama a unikaman kuanun 'isi kia-këxa.

⁹Apu Joaquím Josíasnën bakë bëchikë axa mapai achúshi baritia Judá menu 'apu 'ikë 'aían nueve 'uxë 'irukë anun ka Jerusalënnu tsókë 'imainun Judá menu 'ikë ëmakanuaxa Jerusalënnu ukë akamax ka samákin pikëmëti

Nukën 'Ibu kuëentanun 'ai anu 'ikankëxa. ¹⁰Usai anu 'ikankë 'ain ka anuxun Dios rabiti xubu 'ukëmëu me mëniókë anun kuanx xëpúti ió kakë anun atsinti anua Israel uni Safán suntárunën kushi aín bëchikë Guemariás ax kirika kuëneoi tékë manámi anu atsíankëxa, anuxun ka Barucnën kamabi unikaman kuanun kirika tarankënu Jeremíasnën kakëxun kuëneokë banakama a isnun 'ai kiakëxa.

**Baruc kakë unin kirika
tarankënu kuëne bana
'apubë tékë unikaman
kuanun isi kia**

¹¹Achúshi uni Micaías kakë Guemariásnën bakë bëchikë Safánën xuta, an ka Barucnën kirika tarankënu Dios kikë bana kuëneokë a isi kia kuakëxa, ¹²usa 'ain ka a kuabiani 'apun xubu anua an kirika kuëneokë uni tékë anu kuanëkëxa, anu ka kamabi axa 'apubë tékë aín kushikama timékë 'iakëxa: ax ka Elisamá an kirika kuëneokë a 'iakëxa, 'imainun ka Delaías Semaíasnën bakë bëchikë, Elnatán Acbornën bakë bëchikë, Guemariás Safánën bakë bëchikë; Sedequías Hananiásnën bakë bëchikë, 'imainun 'apubë tékë uni raíri akamaribi 'iakëxa. ¹³Usa 'ain ka Micaíasnën kamabi unikaman kuamainúa kirika tarankënu isi kia Baruc kuabiankë a ñuixuankëxa.

¹⁴Ñuixunkëxun kuatankëxun ka 'apubë tékë unikaman Jehudínën

papa Netaníasnën bakë bëchikë Selemíasnën papa Cusí aín bakë bëchikë a xuakëxa, xukin ka unikaman ismainunbi isi kikä a kirika uania kuanun Baruc katánun kixun kakëxa. Xukëx kuanxun kakëxun kirika tarankë a bibiani kuanx ka atunu Baruc bëbakëxa, ¹⁵bëbaia ka atun kakëxa:

—Nu rapasu tsóbukin kamina kirika tarankë mi bëkë a nukaman kuanun isi kiti 'ain. Kakëxun ka Barucnën atu iskin 'axuankëxa, ¹⁶usokin 'axunkëxun kuatishi ka 'itsaira rakuéti bëtsibë bëtsibë isánani kanankankëxa.

—Ënë banakama kananuna 'apu bënëkin kati 'ain. ¹⁷Usai kanantan-këxun ka atu achúshinën Baruc kakëxa:

—Nukama karamina uisokin ënë banakama kuënëo ñuixunti 'ain. ¹⁸Kixun kakëxun ka Barucnën kakëxa:

—An bana ñuikë Jeremías anbi ka usokin kuënëonun 'ë kaxa, kakëxun kana 'ën mëkënanbi kirika tarankënu kuënëon. ¹⁹Usa 'ain ka achúshinën Baruc kakëxa:

—¡Mi 'imainun Jeremías ka uínbi 'unántisamanu unëti kuantí 'ikën!

'Apu Joaquín nën kirika tarankë a xaró ñuikë bana

²⁰'Apubë tēkë unikamax ka anua Elisamá kirika kuënëoi tēkë anubi kirika tarankë a nabiani aín xubu anuabi na kuakë banakama 'apu kai rikiankëxa. ²¹Rikianxun kakëxun ka 'apun Jehudí kirika tarankë anua Elisamá kirika

kuënëoi tēkë anua bitánun xuakëxa, xukëx kuaxun bitsínkin bëxun ka Jehudínën 'apu 'imainun a rapasu 'ikë aín unikama kuanun isi kiakëxa. ²²A nētën ka nueve 'uxë 'irukë anun mita 'ain xubu panaitsi anua tsi tikakë 'iakëxa. ²³Usa 'ain ka anuxun Jehudínën iskin rabé 'imainun achúshi okin 'anan rabé rabé okin anua bana sënënkë anu sënëonkëtibi ka 'apun manë xětökën tēaxun tēaxun tsi rēkirukënu xarátanun 'aruakëxa. Usakin 'akin ka kirika tarankë kuënëokë a xarokin këñuakëxa.

²⁴Usokin kamabi kirika iskin 'aia kuatíbi ka 'apu 'imainun aín unikamax rakuëanan masánuituti anun paëama 'ikën. ²⁵Usokin 'aia ka Elnatán, Delaías a 'imainun Guemariás an munuma banakin 'apu kirika kuënëokë tarankë a xaroxuma 'anun kakëxa, 'aínbi ka atun kakëxun 'apun kuaisama tankëxa. ²⁶Kuaisama tankin ka aín aintsí 'ibuirá Jerahmeel a 'imainun bëtsi Israel uni 'ibuirama, Seraías Azrielnën bakë bëchikë a 'imainun Selemías Abdeel ain bakë bëchikë akama, an Dios kikä bana ñuikë Jeremías 'imainun an kirika kuënëoxunkë Baruc ñatanun kixun kakëxa. 'Aínbi ka Nukën 'Ibunbi a uni rabé unëkë 'iakëxa.

Jeremíasnën amiribishi kirika tarankënu kuënëonun 'amitëkëan bana

²⁷Usakin Jeremíasnën kakëxun Barucnën kirika tarankë kuënëokë a 'apun nēnkë 'ain ka Diosan, Jeremías kakëxa: ²⁸“Amiribishi

bëtsi kirika tarankë bitëkënxun kamina anu kamabi a painmi kuënëomikë 'ikëbia 'apu Joaquím Judánu 'ikë an xarokë a bana-kamabi kuënëonun 'amiti 'ain. ²⁹Ësokin kamina kati 'ain: Ësai ka Nukën 'Ibu kiaxa: Mìn kamina kirika tarankë a nëëanan Jeremías atima banan uisa kupí anu kuënëokin Babilonianu 'ikë 'apux isa aimama 'ima, ënë ëma masókin uniñuma 'ianan ñuinañuma 'ítanun këñui aia kixun kan. ³⁰Usa 'ain kana 'ëx Dios, 'ixun ësokin mi kain, Joaquím Judánu 'ikë 'apu, min rëbúnkinëx ka David 'iásaribiti 'apu 'itima 'ikën. Usa 'ain ka uínbi mi ñuia mainiama nëtën ëman rakákë bari xanan 'abaitia iméríbi matsi 'ibúkë anribi min nami 'ati 'ikën, ³¹mi 'imainun ka min rëbúnkikama 'imainun an mi min xubunuxun ñu mëëxunkë unikama atun 'uchakama kupín 'atima oti 'ain. 'Anan kana mitsunu 'imianan Jerusalénnu tsókë 'imainun Judánu tsókë unikamanuribi ñu 'aisama 'imiti 'ain 'ëx kiabimi mitsun kuaisama tankë axa atunu 'inun."

³²Usakin kakëxun ka Jeremíasnën bëtsi kirika tarankë bixun an kirika kuënëoxunkë Baruc a 'inánkëxa, 'inánkëxun ka Jeremíasnën kamainun Barucnën a paian bëtsi kirika tarankënu kuënëokëbia 'apu Joaquímnën xarokë a bana kamabi kuënëokëxa. 'Anan ka Jeremíasnën a pain kuënëokë banakama a kuakësabi 'ítanun amiribishi bëtsi bana-kamaribi kuënëomiakëxa.

**Jeremías 'apu Sedequíasnën
Dios ñukáxunun
kixun ká bana**

37 ¹Babilonianu 'ikë 'apu Nabucodonosornën ka Judá menua 'apu 'inun, Sedequías Josíasnën bakë bëchikë a 'imiakëxa, 'imikin ka Jeconías Joaquímnën bëchikë a 'apu 'ikëbi chikíankëxa. ²'Aínbi ka 'apu Sedequías 'ianan, abëa aín xubunu tëëkë unikama 'imainun unikamanbi an Dios kikë bana ñuikë Jeremíasnën usakin kanun Diosan kakë banakama unikaman kuama 'ikën.

³Usa 'ain ka 'apu Sedequíasnën Israel uni rabé, an bana ñuikë Jeremíasbë banatanun xuakëxa, akamax ka Jucal Selemíasnën bakë bëchikë 'imainun sacerdote Sofonías Maaséasnën bakë bëchikë a rabé xukin ka ësokian katánun kakëxa: "Nukama kamina Nukën 'Ibu Dios ñukáxunti 'ain."

⁴A nëtëkaman ka sipunu atsímíti ñatankëma pain 'aish unikamanu kuaní niakëxa. ⁵Usaia 'imainun ka faraónën suntárukama Egipto menuax chikíkë 'iakëxa. Chikíkiani kuania kuati ka Babilonio suntárukama an Jerusalén bëarabuinxun 'akë atux ka aia kixun ñuikania kuati anuax chikikankëxa.

⁶Usa 'ain, ka Nukën 'Ibun an bana ñuikë Jeremías abë banakin an ësokin kanun kakëxa, ⁷min kamina ësai ka Nukën 'Ibu Israel unikaman Dios ax kiaxa kixun axa ukë unikama kati 'ain: "Judánu

'ikë 'apu an 'ëbë banati uni xukë a kamina kati 'ain, axa ukë faraónën suntárukama axa a 'akini ukë ax ka bainu bërúkiani Egiptonu kuantë-këanxa. ⁸Usa 'aínbi ka Babilonio suntárukaman utëkëntankëxun Jerusalén ëmanu 'ikë unikama 'anan ñatan kin bianan aín ëma nénti 'ikën. ⁹Ëx mitsun 'Ibu 'ain kamina bërúankati 'ain: mitsúxi paránani kamina ësai kitima 'ain, Babilonio unikamax ka rikianxa, usa 'ain ka amiribishi nu 'ai utëkëntima 'ikën kiox kamina kitima 'ain, usai ka 'itima 'ikë usa 'ain. ¹⁰Imainun ka mitsubë 'akankëxun mitsun kanankin atun suntárukama 'akëbëbi uiti kara 'akin ramiokë anua 'ikë atun 'utanu 'iti 'ikën, a unikaman ka amiribishi nirutëkënkín ëma nénti 'ikën. Kiox Nukën 'Ibu kiakëxa.”

**An bana ñuikë Jeremías
sipukan ñuikë bana**

- ¹¹ Usa 'ain ka Babilonio suntárukama Jerusalén 'anux ami 'ikuaiaxi faraónën suntárukama ka 'aia kixun kuati anuax chikíakëxa,
¹² usa 'ain ka an bana ñuikë Jeremías Jerusalén ëmanuax achúshi me kasunankë Benjamínën menu kuanxun aín 'aintsi 'ibukama 'inánan, anribi ainan 'inun me bitsi kuankëxa.
¹³ 'Aínbi ka Benjamínën xëputi kakë anu bëbakëbëbi

achúshi uni Irías kakë Selemíasnën bëchikë Hananíasnën xuta suntárukama an ëma bërúankë 'ain kushi capitán ax anu 'iakëxa, an ka Jeremías kuaniabi bërunkin kakëxa:

—Mix kaina Babilonia unika-manu abati kuani ain.

¹⁴ Kakëxunbi ka Jeremíasnën kakëxa:

—¡Usama ka, aséabi kana kin 'ëx kana Babilonio unikamanu abátankëx anu 'inamëti kuaniman!

'Aínbi ka Iríasnën usakin kakëxunbi kuaisamatankin ñatanbiankin 'apun unikamanu buánkëxa.

¹⁵ A unikaman ka 'itsaira ami nishkin an bana ñuikë Jeremías mëtankëxuan an bërúankë suntárukaman sipuanun kakëxa, anu uni xëpútia Jonatán an kirika kuënëokë an aín xubunu 'akë anu xëpúnun 'amiakëxa. ¹⁶ Usakin sipuakin ka Jeremías 'ukëmëuira anua 'itsa nëtë 'itinu sipuakëxa. ¹⁷ Usakin 'akë 'ain ka 'itsa nëtë 'ikëbëtan 'apu Sedeqúasnën aín xubunu an bana ñuikë Jeremías buánxunun kixun kakëxa, kakëxun buánkë ka unin kuanuma ñukákëxa:

—¿Mi kara min 'Ibun 'ë ñuikin achúshi banabi kakëma 'ik?

Kixuan kakëxun ka Jeremíasnën kakëxa:

—Usa ka, ax ka ësa 'ikën: mix ismina 'apu 'ai, 'aínbi ismina mix Babilonianu 'ikë 'apun aín unikama bimikë 'iti 'ai kiox ka kía.

¹⁸Usakin katankëxun ka an bana ñuikë Jeremías anribi 'apu Sedequíás ñukákëxa:

—¿Uisa ñu 'atimaira 'ai a tanti bana kikësokin 'aíma mimi 'uchanan, min unikamamiribi 'ianan, unikamami 'uchakë kara 'ë sipuakanx? ¹⁹¿Uinu kara an Dios kikë bana ñuikë 'ixunbi 'atimakin ñuikin Babilonianu 'ikë 'apun ka aín suntárukambëtan 'anan mitsun meribi 'atimotima 'ikë kixun ká unikama ax 'ik? ²⁰Usa 'ain kamina bërí ësokin mi kamainun mix 'apu ixun, 'ën mi ñukákësiokin 'ë 'axunti 'ain: Usa 'ain kamina amiribishi Jonatán an kirika kuëñökë ain, xubunu 'ë buántëkëñun 'amitima 'ain, anuax atuna bamai usa 'ain.

²¹Usa 'ain ka 'apu Sedequíasnën 'ain suntárukama anua atux 'ikë me mëníökë anua Jeremías 'iminun kixun kakëxa, usakin 'akë 'ikë ka kamabi nëtën pán ëmanua bixun uanxuanëxa. Usakin ka a ëmanua 'ikë bai anuxun pán 'akë kakin anëkë anua bixun 'inánkëxa. Usakin ka a ëmanua pán këñutisama pain 'ain kamabi nëtën achúshi pánra 'inánkëxa, usai 'ika Jeremías anua ëmanu 'ikë suntárukama 'ikë me mëníökë anu bërúakëxa.

**Jeremías achúshi me naëkë
ëskikënu tëmëramikin
ënkan ñuikë bana**

38 ¹Achúshi nëtën ka Jeremíasnën Jerusalénnu 'ikë unikama bana ñuixunia ënë

unikaman kuakëxa. Sefatías Matánën bakë bëchikë, Guedalías Pashurnën bakë bëchikë, Jucal Selemíasnën bakë bëchikë 'imainun bëtsi uni Pashur Malquíasnën bakë bëchikë ënë kaman ka ësai kia küakëxa. Ënë kamax a banakama 'ikën: ²“Nukën 'Ibu Dios ka ësai kiaxa: Uix kara ënë ëmanu bërútia atux ka 'akanani 'ianan numin 'iananbi 'insinan 'i këñuti 'ikën. 'Aínbi ka uikamax kara Babilonio unikamanu chikiti 'inamëtia akamax kuni bamatima 'ikën. ³Nukën 'Ibu ka ësai kia: Ënë ëma ka Babilonianu 'ikë 'apun suntárukaman ñatankë 'iti 'ikën. Usakin 'aia ka atu uínbi usakin kamina 'atima 'ai kixun katima 'ikën. Èsai ka Jeremías kiakëxa.”

⁴Usa 'ain ka aín unikama raírinën 'apu kakëxa:

—Ènë uni kananuna 'ati 'ain, aín bana kuakin ka suntáru axa ëmanu bërúkekama 'imainun kamabi unikama atúnribi bëtsiokin sinania. Ënë unin bana kuati ka suntárukama axa ëmanu bërúkë 'imainun kamabi unikama rakuétia.

⁵Kixun kakëxun ka 'apu Sedequíasnënríbi atu kakëxa:

—Ka kuat, asábi ka, mitsun kuëñkësa okin kamina a uni 'ati 'ain. 'Ën kana uisokin kaina 'akatsi usokin 'axuma 'anun mitsu kaiman.

⁶Usokian 'apun kakëxun ka Jeremías atun ñatantankëxun kini ëskikë 'umpaxñuma anu

nampákankëxa, a kinix ka 'apun bakë bëchikë Malquías ainan 'iakëxa, ax ka anua suntárukama an ëma bëruankë 'ikë me mëniókë anu 'iakëxa. Anua itsin nanpakë ax ka 'umpaxñuma 'aishbi me kini anu nisama chua 'iakëxa, anu ka Jeremías ënuma sënëni nanéax niakëxa.

⁷Usokin 'akë 'ain ka achúshi etiöpe uni Ébed-mélec kakë 'iakëxa, ax ka 'apun uni an unikama 'ësëti aín xubunu nankë 'iakëxa, an ka Jeremías ka me kinikë 'ukëmëu nipakë 'ikë kixun ñuia kuakëxa. Usa 'ain ka a nëtën 'apu bana mëniöi Benjamínën xëkuë kakë a 'urama timékankë 'iakëxa. ⁸Usa 'ain ka Ébed-mélec 'apun xubunuax chikíkiani 'apu kai kuankëxa, kuanxun ka Benjamínën xëkuë kakë anu tsókë mërakëxa, mëra kin ka ësokin kakëxa:

⁹—'Ën 'Ibu, unikaman an bana ñuikë uni Jeremías usakin me naëkënu nipakë ax ka ñu 'atimaira 'akë 'ikën. Usa 'ain ka anuax a piti ñu ëmanu 'aíma 'ain numin bama-tisa tania.

¹⁰Kakëxunshi ka 'apun Ébed-mélec kakëxa: Treinta uni bibianxun kamina atubëtan bënëkinshi Jeremías me naëkënu bamakëmaishi bitsi kuantí 'ain. ¹¹Kakëxun unikama buani kuanx ka Ébed-mélec anua 'apun xubu 'ikënu chupa bukúnkë anua uiti chupa xënikara bibiankë, a itsin nanpákin ka Jeremías me naëkë anua, ¹²ësokin kakëxa:

—Chupa xënikama ënën kamina min pëñanu mima itsin rashutia usa 'ain përabukuti 'ain kixun kakëxa.

Kakëx ka Jeremías usai 'iakëxa. ¹³Usai 'ikëbëtan ka unikaman itsi sarakapakin nanpakëbëa anun tékërekia itsinbi bëruakëxa. Usokin 'akëx kuanx ka anua suntárukama 'ikë me mëniókë anu Jeremías bëruiakëxa.

**'Apu Sedequías an
bana ñuikë Jeremíasbë
bana ñuikë bana**

¹⁴Achúshi nëtën ka 'apu Sedequíasnën aín suntárukama anua an Dios kikë bana ñuikë Jeremías bënun 'amiakëxa, ax ka anuxun Dios rabiti xubu xëkuë rabé 'imainun achúshi anun atsínti 'ikë anu 'iakëxa. Anuxun ka 'apun kakëxa:

—'Ën kana mi 'achúshi ñu ñukatín, usa 'ain kamina kamabi ñu min 'unánkëkama aséribi 'ë kati 'ain.

¹⁵Kakëxun ka an bana ñuikë uni Jeremíasnën 'apu kakëxa:

—'Ën min ñukákëxun mix, 'apu 'ikë kakëxun kamina min 'ë 'anun 'amiti 'ain; 'imainun kamina 'ën usokin kamina ñu 'atima 'ai kixun kakëxunbi kuatima 'ain.

¹⁶'Aínbi ka uínbi kuanuma 'apu Sedequíasnën unëxun aséribi ësokin an bana ñuikë Jeremías kakëxa:

—'Ën kana Nukën 'Ibu an nu tsóti 'inánkë an ismainun aséribi mi kain, 'ën kana mia 'anun uni

'inánan an mi 'aisatankë unikaman mia 'anun 'amitima 'ain.

¹⁷Usa 'ain ka Jeremíasnën 'apu Sedequías ësokín kakëxa:

—Nukën 'Ibu kamabi kushiñu Israel unikaman Dios ax ka ësai kixaxa: Mix Babilonianu 'ikë 'apun suntárunën kushikamanu bënëti 'inamëti kamina mi 'imainun min aintsikamabë iéti 'ain, usai 'ikëbë ka ënë ëmaribi nénkë 'itima 'ikën.

¹⁸'Aínbi ka mixmi atunu 'inamëkëbëtama ënë ëma 'ibuakin Babilonia unikaman nénti 'ikën, nénkëbë kamina mix abátima 'ain.

¹⁹Kixun kakëxun ka Sedequíasnënribi kakëxa:

—'Ëx kana judioskama axa Babilonia unikamanu 'inamëkiani kuankë atumi rakuétin; usa 'ain ka atun bixun 'ë uisa kara oisatania usokín 'akin tëmëramiti 'ikën.

²⁰Kia ka Jeremíasnën kakëxa:

—'Aínbi ka mix 'ën 'ibu 'ikë atun mi bitima 'ikën. Usa 'ain kamina asérabi 'ën mi Nukën 'Ibu kikë banakama kakë ënë upókin kuati 'ain, usakín 'ai kamina uisabi okëma 'ianan iékë 'iti 'ain.

²¹Nukën 'Ibun ka usaía 'iti ñukama 'ë 'unánmiaxa, usa 'ain kamina mix Babilonianu 'ikë 'apunu 'inamëisama tani kërutima 'ain: ²²ka kuat, kamabi xanukama axa Judánu 'ikë 'apun xubunu bërúkë akamax ka bitankëxun Babilonianu 'ikë, suntárunën kushikama 'inánkë 'iti 'ikën, a xanukamax ka ësai kiti 'ikën:

Ka kuat, an 'unainrakë unikamanbi ka 'apu paránxun 'anun 'amiaxa;

'amikin ka chua menu tatsimëti nanékësa 'itánun 'imiakëxa 'imianan ka 'apu 'ikëbi iskëmasa okëxa.

²³Usa 'ain ka Jeremíasnën 'apu abi kakëxa:

—Kamabi min xanukama 'imainun min bëchikëkama ka Babilonianu 'ikë unikaman bikë 'iti 'ikën, 'imainun kamina mix 'apu 'aíshbi atunuax abátima 'ain, mi ka suntárukaman atun 'apu Babilonianu 'ikë a 'inánti 'ikën, 'imainun ka Jerusalén ëma ënëribi tsin nénkë 'iti 'ikën.

²⁴Usa 'ain ka 'apu Sedequíasnën an bana ñuikë Jeremías kakëxa:

—Mix abi tsótisa tanan bama-tisama tankin kamina nuxnu banakë bana ënë uibi ñuixuntima 'ain. ²⁵Usainu nux banakë ënë kuabëtsini uxun ka 'ën unikaman min 'ë kakë bana ënë ñukánan 'ën mi kakë abi mi ñukáti 'ikën, nukaman mi 'axuma 'anun kamina uisai kaina 'apubë bana akamabi nu nukama kati 'ai kixun mi kati 'ikën. ²⁶'Aínbi kamina min ësokín atu kati 'ain, 'ën kana 'ëa Jonatánnën xubunu amiribishi xutëkënxuma 'anun kan, anuax atuna bamaí usa 'ain, kixun ka Jeremíasnën kakëxa.

²⁷Ësai banatankëx sënëan ka kamabi aín kushikama anu rikianxun Jeremías ñukáti kuan-këxa, kuanxun ka ñukákankëxa, ñukákëxun ka uisakín kara 'apun

kaxa usakinbi a banakama kakëxa. Usa 'ain ka uínbía 'apubë banaia kuakëma 'ikë uisabi okima ënkankëxa. ²⁸Usa 'ain ka Jeremías anua suntárukama 'ikë me mëníokë anu bërúakëxa, anúan axa ami nishkë Babilonianu 'ikë unikaman biti nètë 'itámainun ka usai 'iakëxa.

**Sedequías Judá menu 'apu
'ia ñuikë bana**

(2 R 24.18-20; 2 Cr 36.11-16)

52 ¹Sedequías an ka veintiún 'imainun achúshi bari-tiañu 'ixun 'apu 'ikin pëubakëxa, pëua 'aish ka mapai rabé 'imainun achúshi baritia Jerusalénnu 'apu 'iakëxa. Aín titax ka Hamutal kakin anëké 'iakëxa, ax ka bëtsi Jeremías kakë uni Libná ëmanu tsókë uni aín ini bëchikë xanu 'iakëxa. ²Aínbi ka an 'akë ñukamax Nukën 'Ibun iskëx Joaquímnën 'asaribiokin 'akë ax 'aisama 'iakëxa. ³Usokin 'akëbë atumi xuatati nishkin ka Nukën 'Ibun an 'inan me Jerusalén 'imainun Judá anua atu chikíankëxa.

**Jerusalén ëma
Babilonianu 'ikë 'apun
aín suntárukamabëtan bia
ñuikë bana**

(2 R 24.20—25.7; Jer 39.1-7)

Usokin 'atankëxi ka 'apu Sedequías Babilonianu 'ikë 'apubë banakë usakinbi 'aisama tankëxa.

⁴Nueve baritia 'ikëbëa mapai rabé nètë décimo 'uxë ax 'ikëbë ka Sedequías Nabocodonosor aín suntárukamabë Jerusalén 'anuxun

bëararati kuanx anu bëbaxun atun ëma 'urama 'ikankëxa. Anuxun ka anun ëma kënëara kënë abi mañarakin anun 'irukianxun atu 'ati akama pain 'akëxa. ⁵Usokin atu 'anuxun axa atumi nishkë unikaman ëma bëararakë 'ain ka Sedequías mapai rabé 'imainun achúshi baritia sënëmi 'apu 'ikë 'iakëxa. ⁶Usai 'ikë 'ain ka rabé 'imainun rabé 'uxë 'irukëbë nueve nètë 'ikë anun Babilonianu 'ikë suntárukamax basipain 'ikëbë anun a piti ñukama këñuakëxa, usai 'ikëbëa a piti ñu 'aimaira 'ain ka uni numin 'itsaira a ëmanuax 'ikankëxa. ⁷Usa 'ain ka anun ëma kënëarakë anu kini achúshi atankëx anun abákankëxa, usa 'ain ka a ëmanuax a imé Babilonianu 'ikë suntárukaman bëararakë 'aínbi aín suntárukamabëbi 'apu Sedequías abánëakëxa. Abáti ka kënëbë bëara rabé okë xëkuë anun kuani 'apun xubu rapasu ñu 'apákë a ratanbiani kuankin bai bibiani Jordán kakë baka me sapan ami kikiani kuankëxa. ⁸Aínbi ka Babilonianu 'ikë suntárukaman 'apu Sedequías nuibianxun Jericónu 'ikë me sapan anua nukúkin ñatankin biakëxa. Bitsia ka kamaxunbi aín suntárukaman abati abískin ënkankëxa. ⁹Usokin ñatanbiankin ka Babilonia suntárukaman 'apu Sedequías 'imainun aín bakë bëchikëkama Hamat kakë menua 'ikë ëma Riblá kakë anua Babilonianu 'ikë 'apu kuankë 'ain anu buánkëxa. Anuxun ka 'apu Nabocodonosornën Sedequías

mix kamina tēmëramikë 'iti 'ai kixun kakëxa, ¹⁰usakin 'akin ka an ismainunbia aín bëchikë bëbukama tëbískakin 'anun 'amiakëxa, 'amianan ka Judá menua 'ikë ain aintsi kamaribia 'anun 'amiakëxa. ¹¹'Amianan ka Sedequías aín bëru rabé ëchítancëxuan manë risin tøkëré kabiankin Babilonia menu anúan bamati nëtë 'itámainun sipuanuxun buánkëxa.

**Anuxun Dios rabiti xubu
néan ñuikë bana**

(2 R 25.8-21;

2 Cr 36.17-21; Jer 39.8-10)

¹²Nabucodonosornën ka an bërúankë 'ain suntárunën 'apu comandante Nebuzaradán Jerusalénnu xuakëxa, xukëx kuanx ka mapai achúshi 'uxë 'itankëx mapai achúshi nëtë 'ikë anun bëbakëxa, anun ka diecinueve baritia 'apu 'iakëxa, ¹³an ka Babilonianu 'ikë suntárukaman anuxun Dios rabiti xubu, 'anan anua 'apu tsókë aín xubukama 'anan kamabi uni ñu 'unánkë a ëmanu 'ikë aín xubukamaribi nëënun 'amiakëxa, ¹⁴usakin 'anan ka Babilonianuax kuankë suntárukama anun buinarakin Jerusalén kënëara kënë a rurupakëxa. ¹⁵Usokin 'atankëxun ka Nebuzaradánën aín suntárukamabëtan an ñu 'ain mëkënanbi unioti 'unánkë unikama raíri 'imainun, axa Jerusalénnu bërúkë uni raíri 'imainun, axa Babilonianu 'ikë 'apumi 'inamëti anu kuankë akamakëñun unikama buánkëxa. ¹⁶Usakin uanan ka uni ñuñumaira

akamaishi naëoxun uvas 'apáxun mënioi 'inun axa ñuñumaira raírishi ënkankëxa.

¹⁷Usonan ka Babilonianën suntárukaman anuxun Dios rabiti xubunu 'ikë manë panshian 'akë ñukama tukapakëxa: 'anan ka ami xubu 'ati nitsínkë akëñun ami birukin 'akë aín tapunkëñunbi chaiira 'inúa ami 'umpax nanti 'akë akamabi tukapakëxa, 'anan ka kamabi manë panshian raíri Babilonia ëmanu buánkëxa. ¹⁸Buanan ka amia chimapu bikë manë xampa, chukúmabu a 'imainun anun ñu mëëti 'akë manë pará, 'imainun manë sani kuëtukësa okin 'akë a 'ianan, manë xampakama, cuchara chabu a 'imainun, anun Dios rabikin xëati, manë panshian 'akë, anuxun Dios rabiti xubunu nankë akama buánkëxa. ¹⁹Nebuzaradán an ka 'ain suntárukabëtan kamabi ñu kuri 'akë 'imainun manë uxua 'akë akamabi buánkëxa: buánkin ka ami piti chabukama, a tiríotikama, tasunkama, ami chimapu bikëkama, anu lamparín nantikama, cuchara chabukama 'ianan a 'inainshikë vino baka ami xëati chukúmabu okin 'akë akamabi biakëxa. ²⁰Salomónnën manë panshian anuxun Dios rabiti xubunu 'amia ñukama ax ka 'iakëxa, ami xubu puruti 'irakanti rabé ax ka anu 'umpax nanti chaiira vaca bënëkama tankin manë panshian, mapai rabé 'imainun rabé tankin 'akë a manámi 'iakëxa, ax ka uiti 'ëñëira

kara kixun uínbi 'unántisama 'iakëxa. ²¹Usa 'ain ka ami xubu 'ati nitsínkë rabé ax 'ain chaxké ocho metro inumikin 'akë 'iakëxa, 'imainun ka mapai achúshi metro 'imainun rabé metrosa inúmikë aín naxba 'iakëxa, 'ianan 'ukëmëu naxabañu 'iakëxa, 'imainun ka manë panshian 'akë ax siete centímetro aín rastun 'akë 'iakëxa. ²²Usa 'ain ka ami birukin 'akë achúshi achúshinëx rabé metro 'akë a manámi inumikin 'akë anu manë panshianën 'akë 'iakëxa, usa 'ain ka xaban xabanbu 'inun buinarakin manë panshianën rokin kaxori bimi tankin, upí 'itánun 'akë 'iakëxa. Usa 'aish ka 'irakankë rabé ax Babilonio unikaman rurupaisama 'aish sënénbi 'itánun 'á 'iakëxa. ²³Usa 'aish ka xaban xaban 'itanuan 'akënuu kaxori tankin 'akë ax cien kaxori bimi tankin 'akë 'iakëxa, 'imainun ka noventa 'imainun seis kaxori bimi tankin 'akë ax unin kuainkin isti-sabi okin ëman 'akë 'iakëxa.

**Judá menu tsókë Israel
unikama ñatanbiankin
Babilonianu 'ikë unikaman
buan ñuikë bana**

²⁴Nebuzaradán comandante suntárunën 'apu an ka Seraías sacerdotekaman kushi a 'ianan, sacerdote Sofonías Seraíasnën kakësabiokin ñu 'akë 'imainun rabé 'imainun achúshi uni an anuxun Dios rabiti xubu 'ain xëkuë bërúankë akama ñatankin biakëxa. ²⁵Bianan ka a ëmanua

suntárunën kushi an nikinkë a bianan mapai achúshi 'imainun rabé uni abëa 'apu nikë 'imainun an suntáruti uni bikë akama 'imainun sesenta uni ñu 'unanbu akamaribi a ëmanua biakëxa. ²⁶⁻²⁷Usokin bitankëxun ka suntárunën kushi Nebuzaradán an atu aín suntárunën kushikamabëtan, kamabi uni ñatankë a Riblá kakë ëma Hamat menu 'ikë anu 'apu 'ain anu buánkëxa. Anuxun ka 'apu Nabucodonosornën 'ain suntárukaman atu këñunun 'amiakëxa.

'Amianan ka raíri unikama Judá menua békë a atun menu buánkëxa. ²⁸'Apu Nabucodonosornën axa 'apu 'ikë mapai achúshi 'imainun rabé baritia 'ain ñatanbiankin Judá menu 'ikë unikama uanun amia: ax ka tres mil 'imainun veintitrés uni 'iakëxa; ²⁹buan 'ixun ka dieciocho baritia 'apu 'ikin ochocientos treinta 'imainun rabé unikamaribi Jerusalénua buánkëxa; ³⁰usakin 'á 'ain ka veintitrés baritia 'apu Nabucodonosor 'ikëbëtan Nebuzaradán anribi setecientos cuarenta 'imainun cinco Judánu 'ikë unikamaribi buántëkëankëxa, usa 'ain ka akamabi tupúnkëx cuatro mil seiscientos uni ñatanbiankin buánkë Babilonia menu 'iakëxa.

**Joaquín 'apu itsin sipua
'ikëbi bëtsi 'apun nuibakin
chikían ñuikë bana**

(2 R 25.27-30)

³¹Usa 'ain ka Joaquín kakë 'apu Judá menua 'ikë a bitankëxun

Babilonianu 'ikë 'apun treinta 'imainun siete baritia sipuakëxa, sipuakë 'ikëbi ka mapai rabé 'imainun rabé 'uxë 'ikë 'aia veinticinco nëtë 'ikë, anun 'apu 'ikin pëukin achúshi uni Evil-merodac, kakë an nuibakin an bëtsi 'apun sipua 'ikëbi Joaquín chikíankëxa, ³²usakin 'anuxun ka upiti abë banakin ñatanbiankin buánkë bëtsi menu 'ikë 'apukama 'akësamaira okin

Babilonianu 'ikë 'apun abëa 'inun 'imikin nuibakëxa. ³³Usakin 'akëxun ka Joaquínñen sipunuxun pañukë chupa a pëanan bëtsi chupa pañuakëxa, pañutan-këxun ka 'apubëtan aín ñuti nëtë 'itamainun 'apun xubunuxun piakëxa. ³⁴Usakin 'aia ka Joaquín aín ñuti nëtë 'itámainun Babilonianu 'ikë Evil-merodac an nëtë kamabi anúan aín kuëenkë ñu maruti kuríki 'inánkëxa.